

כל דין כל הקדישים מדין למד ואעפ"כ חלק בשאר קדישים עם שאר אבלים מצד אביו ומכאן עליו הבאה"ש בשם הכניי וז"ל בכניי הקשה עליו דא"כ מי שאבל על אביו ועל אמו יאמר: קדיש כפל משאר אבל וז"א שזכרון אחד עולה לכאן ולכאן עכו"ת ד וא"כ מוכח מזה דאין שייך לאבל ב' חלקים אף שהוא אבל על אביו ועל אמו. אך באמת אין זה ראי' דטעם הכניי דזכרון אחד עולה וכו' אין נראה דאינו דומה להתם דהתם בש"ס לענין להזכיר ר"ה בפ"ע ור"ה בפ"ע בזה שייך לומר שפיר כיון דעיקר הכונה לזכרון בעלמא או זכרון אחד עולה לכאן ולכאן אבל בענין אמירת הקדיש דזה הוי כפרעון חוב על עונות אביו ואמו וא"כ ודאי אם חייב אביו מנה ואמו חייבת מנה ודאי לא יפטר בזה הבן אם ישלם הבן מנה עבור שניהם וא"כ הי"נ כיון שהקדיש הוי כעין הגנה ופרעון חוב על עונות אביו ואמו צריך פרעון מיוחד לכ"א בפ"ע מיהו כפ"ס חזו"ג דבאמת ל"א"ה הוא דהרי מי שאבל על אביו ואמו אינו נוטל ב' חלקים. מיהו אכתי לא הוי ראי' בזה לנדות של המג"א דז"ל כיון דבע"כ הטעם דבתוך למד יש לו כל הקדישים מכה דתוך למד הוי מדה"ד יותר מתוחה על המת וצריך כפרה יותר מאחר למ"ד א"כ י"ל כמו דיש חילוק בין תוך למ"ד לאחר למ"ד לענין כל הקדישים דבזה יש לו כל הקדישים ובזה א"ל כל הקדישים א"כ חמור נמי בזה דבתוך למ"ד אין מועיל כפרת קדיש אחד להיות עולה לב' מתים וצריך המת שבתוך למ"ד קדיש מיוחד ואין מועיל קדיש אחר לתוך למ"ד ואחר למ"ד אבל אם שניהם הוי אחר למ"ד י"ל שפיר דקדיש אחד עולה לכאן ולכאן וא"ש דברי המג"א. מיהו נראה דברי הכניי נכונין דז"ל דאף אם אומר קדיש רק על אביו או על אמו אין כל הזכות של המת לבד כיון דבע"כ מה דברא מוכה אבא ומועיל לכפר על אביו ולהיפוך אבא לא מוכה ברא בע"כ הטעם מכת דהאב גורם להולדת הבן ולהיבאו לעולם לכך הוא מוכה ברא אבל להיפוך הבן אינו גורם להולדת אביו בעולם לכך אין אב מוכה בן וא"כ בזה אף מה שברא מוכה אביו אין כל הזכות של אביו דהרי לאו על ידו לבד בא לעולם רק בצירוף אמו שניהם שותפין באדם וא"כ בזה

סי' ס' שא' באלמן שנשא אלמנה ומתפלל בה"כ אם יאמרו הקהל תחנון בתוך ג"י לנשואין. הנה המנהג בעולם דגם באלמן ואלמנה אין אומרים כל הקהל תחנה ג"י ואם כי אין לו מקור בש"ס אעפ"כ אבאר לו טעמא דמלתא דאין סברא לחלק בזה בין בחור שנשא בתולה או אלמן או אלמנה כיון דכבר ראה ררמ בש"ע אהע"ז דגם באלמן ואלמנה חייב לשמוח עמה ג"י ולא חלקו בין אם היתה כשרה או נדה וכיון דעכ"פ הוא בשמחה אין סברא לחלק בינו ובין בחור לענין לפטור כל הקהל דהרי אף בבחור ובתולה קשה מה ענין מה דהוא שמח שיפטרו כל הקהל בזה אף הפוסקים נתנו טעם מכה דכתיב באור פני מלך חיים וצונות דומה למלך לכך נמשך שמחה על הכל והנה מה שחתן דומה למלך היינו דבמלך כיון דע"ה לבדולה מוחלין לו כל עונותיו כמו שלמדו חז"ל ממסוק בן שנה שאול במלכו וחתן נמי כיון דהנשוא אשה מוחלין לו עונותיו וכמסאח"ז ביבמר הנושא אשה עונותיו מתפקדין ולכך דומה למלך ולפ"ז הי"ג באלמן הנושא אלמנה מוחלין לו עונותיו דהרי זה למדו מקרא דמחלת בת ישמעאל דנמחלו לו עונותיו והרי עשו הוי לו כמה נשים ומחלו לו ואין לומר דהתם אפשר בתולה היתה דלענין מחילת עונות לו אין סברא לחלק בין אם היא בתולה או אלמנה דזה רק בנשואין תליא מלתא וא"כ כיון דנמחלו לו עונותיו הוי שוה לבחור ובתולה וכל זמן דהוי שמחה לו הוי שמחה לכל הצבור ומנהג ישראל תורה הוא :

סי' ס"א. נסתפקרתי באם אין כאן אבלים רק אנשים אחרים שנשכרו לומר קדיש בעד מתים אחרים ואחד אומר קדיש עבור שני מתים ואחד אומר עבור מה אחד אם שייך הקדיש לשניהם בשוה או מגיע לזה שאומר בעד שנים ב' חלקים ולהשני חלק אחד. ג"ל ברור דלזה שאומר קדיש בעד ב' יש לו ב' חלקים ולהשני חלק אחד דז"ל זה למ"ש בש"ס וחרי"מ לענין חצר לפי פתחים מתחלקת כן הי"נ בזה כיון שהוא אומר בעד ב' מתים מגיע לו ב' חלקים ולהשני שאומר רק בעד אחד מגיע לו חלק אחד. ואל תשיבנו מ"ש המג"א בס"י ק"ב ח"ל מי שאבל על אביו ואח"כ מתה אמו יש לו

חלוד שאסור כתיבת והספד כ"כ חוכה ששמחה לא תחתש רק הספד לא תענית וא"ש דכרינו ה"ל :

יש ללמוד מזה לכל כיצא בזה :

סי' ס"ב. שא' לבאר לך איך אנו נוהגין להטיל גורל בקדיש וכדומה הא כתב הש"ך בשם התוס' דאין שואלין בגורלות. הנה דע כוונת התוס' הוי על מה ששואלין בגורלות על להבא מה יהי' כגון אם יחי' החולה או ימצא האבדה וכה"ג על ענינים דלהבא אין לשאל דכתיב תמים תהי' עם ה' אלקיך אבל להפסי בין ב' ענינים לידע אם שייך לזה או לזה זה ודאי מותר ואין שייך בזה לומר תמים תהי' שהרי במהמ"ק הי' מפיסין מי שוחט וכי' וכן שנינו במשנה ופוסקים אין מטילין וכי' בירט מכלל דבחול שרי להטיל גורל וכן בקרא מפורש אך בגורל תחלק הארץ ואיך מצוה הקב"ה לעשות דבר שלא כהוגן ובע"כ דבכה"ג ליכא איסור גורל כלל לכן להטיל על קדישים או כדומה לזה אין בזה מיהוש ופקוק כלל :

סי' ס"ג. שא' מה שנהגו בק"ה שהתוכחות אין קורין שום אדם רק הקורא קורא אותם בלי ברכה תחלה וסוף. הנה רע מאד מנת זה ושחים ירות עשו אחד דנראה דמבזה התוכחות ועוברין על מוסר ה' בני אל תמאס וכי' ועוד דהוי בזיון לגוף התורה דעל כל הפרשיות מברכין ועל זה אין מברכין והוי בזיון התורה. והנה מ"ש ר"מ רא"י ממגלה דחייב לברך על התוכחה יפה אמר וכן מן המדרש פ' ראה דאמר שם דהתוכחות אחד קורא את כולן ומפרש שם הטעם דאמר הקב"ה אינו בדין שיהיו בני מתקללין ואני מתברך עיי"ש ואם איתא יעשו קוצין קוצין ובלי ברכה ובע"כ דחייב לברך ועוד יותר מבואר בתשו' גא' יהודא האריח סי' ע"ג בשם מ"ס פי"ב דאף בזמן השי"ס שלא הי' כ"א מברך רק הראשון והאחרון מ"מ על הקללות היו מברכין תחלה וסוף עיי"ש אי"כ ק"ו מה בזמן השי"ס שלא הי' מברך כ"א על עליה שלו מ"מ על הקללות היו מברכין מכ"ש בזה"ו דכ"א מברך דחייב לברך על הקללות וטעם הדבר הי' נראה דגם בזמן השי"ס הי' מברכין על הקללות לרמו דהם מקבלין הקללות והיסורין באהבה גם י"ל הטעם דמברכין על זה הוא מכת דכתיב ואברכה מברכך וכן מברכין ברוך ואם על אדם כך מכ"ש המברך לו ית' וכדי שלא יחול בו הקללה באיש שקורא הקללות לכן מברך כדי שיתברך הוא והנה באמת המג"א בסי' תכ"ח הביא בשם הב"ה שבמקומו הי' החכם קורא התוכחה ולא הי' ירא

המהרי"ל

בזה אף אם הבן אומר קדיש רק על אביו או רק על אמו נמי אין כל הזכות שלו רק מחצה ומחצה שייך לזמו אי"כ לכן אף שכמתו שניהם נמי קדיש אחד עולה לכאן ולכאן דבלא"ה שייך לכ"א רק מחצה השכר מן הבן ולכן אי"ש דבריי הכניי' לדינא וא"כ נראה דהיינו דוקא באומר קדיש על אביו ועל אמו דאו אף באומר רק על אחד מהם אין כל הקדיש שלו רק שייך הזכות לאמו ג"כ אבל באומר על אחר קדיש דבזה אין שייכות לאחד על חברו לכן ודאי אין קדיש אחד עולה לכאן ולכאן וצ"ל לכ"א קדיש בפ"ע וא"כ כמו שצריך לומר לכ"א קדיש מיוחד ה"ה אם יש אחד שאומר קדיש בעד מת אחד ואחד אומר בעד שני מתים או יש לזה שאומר בעד שני מתים שני קדישים וזה שאומר בעד מת אחד רק קדיש אחד ואין זכרון אחד עולה לכאן ולכאן משא"כ באומר על אב ואם דהוי ענין אחד דשניהם יחד גרמו לו לבוא לעולם לכן ברא מזכה אביו בזה שפיר זכרון אחד עולה לכאן ולכאן כדברי הכניי'. ונ"מ עוד באם אומר על אביו ועל אמו רק נהי דבזה כל אבלים שוין מ"מ נ"מ אם הוא אורח ואחד אומר קדיש עבור אחר והוא תושב שבזה נראה דשניהם שוין כיון דלכ"א יש מעלה זה אורח ואומר על אביו ואמו וזה אומר על אחר אבל הוא תושב ולכן בזה נראה דחולקין בקדישים ולכן נראה דשוב אם אחד אומר קדיש על אביו ואמו והוא אורח והשני הי' תושב ואומר קדיש עבור אחר אז לזה שאומר קדיש עבור אור"מ מגיע לו שני קדישים ולזה שאומר רק עבור אחד קדיש אחד דבשלמא בסתם אבלים אף שהוא אבל על אביו ואמו אין לו רק קדיש אחד בין שאר אבליים דבזה הוי ממי"נ בתורת אחר אין קדיש נגד אלו שהם אבליים על אב או על אם ובתורת אביו ואמו בזה הוי זכרון אחד עולה לכאן ולכאן לכן הם כולם שוין אבל בזה נגד זה שאומר עבור אחד קדיש אי"כ שוב לא גרע מה שאומר על אביו ואמו מאומר על אחר ולכן נחשב כאומר על שניהם לכן יש לו ב' קדישים ולהשני רק קדיש אחד. מיהו יש לומר דלענין קדיש השני שאין לו בתורת אב ואם רק בתורת אחר אי"כ הדר הו"ל דין אורח שאומר עבור אחר וזה הוי תושב ואומר עבור אחר לכן התושב קודם וא"כ בע"כ מוכרח לבוא רק בתורת אביו ואמו ושוב הוי זכרון אחד עולה לכאן ולכאן ושניהם שקולין ומיהו

כסדרן בע"כ דהוי עליו תורת אות אף בלי תקון וא"כ למה נצטרך להוציא אחרת לכך דבריו תמוהין והדין דין אמת כמ"ש בחבורי:

ס"ו ס"ח. לכהן מה שאל כשעליה ג"כ במקום לוי אם לומר ברכו שנית דהא"ר כתב דאין לומר ברכו שנית. הנה לדעת א"י ישנה מן חמנהג ומה קפידא הוי לומר ברכו אפי' בחנם הרי אינו ברכה רק שבת בעלמא לכך ודאי יאמר ברכו שנית כפי המנהג:

ס"ו ס"ט. מיה שאלת על מה שעשו בבהמ"ד צורת ידים כמו שהכתב עושה

כשנושא את כפיו הנה לדעת אין איסור בזה דבפי קמ"א כיון דהוי רגל"ד מה דעומד על בסיסו לכך חיישינן ל"י ואף להרמב"ם דס"ל אף באינו עומד על בסיסו אסור היינו דס"ל דבזה לא אולנין ב"ר מכת דקשה למה עשאוהו והוי כרגל"ד דעשאוהו: לעבוד אבל בבהמ"ד דניכר דעשאוהו כדמות הכהנים שעולים לדוכן לחוש למראות עין שעשאוהו לעבוד

זה ודאי לא חיישינן כיון דאין דרך לעבוד לידים לבד ליכא בזה חשש מ"ע לכך מותר להיות כן דלמ"ע לא חיישינן בדבר דלא שכיח לעשות כן: **ס"ו ע"ג. שא"י** ע"ד החלון שנדב בעה"ב ועשהו אצל אומן והאומן

עשה תחלה תלונות לבית ע"ז ועשה החלון הזה כדמות התלונות שעשה לשם גם יש בתוך החלון הזה מראה שנראה כשתי וערב. הנה אין להעמידו בבה"כ לא מבקרא אם יש בו דמות ש"ו שעשה ובפרט דהוי רגל"ד דהוי בו דוגמא זו כיון דעשאו דוגמא שעשה להם ולהם בודאי כוון לכך רק גם אף בלי ש"ו כיון דכוון להיות דוגמת שעשה להם אסור להעמידו בבה"כ דהרי המצבה היתה אהובה לפני המקום וכו' והרבה דברים מצינו בסנהדרין דאסור לעשות משום דהם עושין כן ומשום בחוקותיהם וכו' נהי דשם נאסר כיון דהרבה עושים כן אף התם נאסר אף באינו מכוין לעשות כמותם אבל במכוין לעשות כמותם אסור אם אין רבים מכוונים לכך ובפרט דחוששני לאומן הזה אולי יש בו צד מינות לכך אין להעמיד החלון הזה בבה"כ. אח"ז שלחו אלי ציור החלון וראיתי כי יש בו צורת ש"ו רק שיש הרבה ג' או ד' והשבתי להם כי ראיתי ציורו והוא באמת ציור ש"ו אף דהוי בו כמה כן מ"מ הוי דמות ש"ו ואף דבבית בעלי בתים הוי כן החלונות מ"מ בבה"כ אין

המחיר"ל שהקפיד ה"י אומר שבשכירות אף קפידא וא"כ למה לא יכוסו הש"ק או השמש שיעלו ויחננו להם איזה דבר או אסור אם לא ימצאו איזה עני ויחננו לו איזה דבר ויעלה ואם לא ימלו גורל מי יעלה לתוכה וע"פ הגורל מי שימלו עליו נמי אין קפידא: **ס"ו ס"ד. שא"י** בנדון הס"ת שבעל בת המנוח לקח הס"ת מן המנין שנתנו בעל הס"ת קודם פטירתו והחזירו לבהכ"ג הראשון שה"י בעל הס"ת מתפלל. הנה שלא כדיון עשה וחלילה לבהכ"ג להיות קורין בו ולברך עליו דהוי מצוה הבאה בעבירה ואף דבהכ"ג רוצים ליתן טראטו לבתו והמנין אין רוצים ליתן טראטו מ"מ שייך הס"ת להמנין כי אין להבת ובעלה שום זכות בהס"ת וכשיגדלו היורשים שהם יורשים מ"ת להם משפט הבחירה מה לעשות וכעת שאין היורשים בני דעת היכי דקימא הס"ת בעת מיתת בעל הס"ת שם תהא עד אשר יגדלו הנערים:

ס"ו ס"ה. שא"י בנדון הס"ת שנדר אחד וכעת רוצה ליטלו והקהל

מחזין. הנה עיין בטרי"ו ס"י קנ"ג שהביא פלוגתא בזה ואני בקי"א לטהח העליתי חלק דאם הס"ת שלו דקיים ב"י מצות כתיבת ס"ת אנו טהדי דלא יתנה לחלוטין ואז יוכל ליטלו בלי ראי' אבל אם ירשו מאבותיו הדין כהסוברים דבעי ראי'. ועכ"פ לדינא העליתי להחזיר לו הס"ת:

ס"ו ס"ו. שא"י מה השיעור הפסק כתיבה אחת הנראה כב' תיבות והוא אם יש

הפסק כמלא אות קטנה בתיבה אחת בין האותיות והתינוק קורא אותו כתיבה אחת מכת דבשאר תיבות הוי ההפסק יותר בין תיבה לתיבה וכו' הנה יעשה כן יכסה כל הכתב שלפניו ושלאחריו ולא יראה התינוק רק זאת התיבה לבד אז אם יקרא אותו תיבה אחת כשר ואם לאו פסול:

ס"ו ס"ז. מיה שאל על הס"ת שה"י נפסק איזה אות אך לא ניכר ההפסק

להדיא והורה שלא להצביא אחרת יפה הורה ומה שהראה לו אחד בשם השערי אפרים להיפוך דדוקא לענין תפילין לענין שלא הוי שלא כסדרן מהני זה אבל כל שלא תיקן הוא פסול. הנה דבריו תמוהין דהרי הוי תרתי דסחרי מהדדי דממ"ג אם הוא פסול וצריך להוציא אחרת בע"כ אין שם אות עליו וא"כ למה לא נחשב שלא כסדרן אם אין עליו תורת אות עתה ואם לא נחשב שלא

אין להיות כן ועיינתי בחלונות של בתי כנסיות שלנו וראיתי כי לא נעשו כציוור חלונות בעה"ב ועמדתי על דעתם כי נעשה כן בכונה שלא יהי' ציוור שיו' לכן מהיות טוב וכו' אי' ראוי להיות כן בבחי' במקום המקודש :

סי' ע"א. במ"ש בסי' קנ"ג בהג"ה אסור לעשות דבר מאתנן והאריך המג"א

בדיני אתנן ונסתפקתי באם הי' שוגג וסבר דאינו אתנן או שמתר' לזנות אם נחשב אתנן כי אפשר דוקא במיוד היו אתנן אבל בשוגג לא היו אתנן כיון דהוי אומר מותר וגם י"ד דהוי נתינה בטעות אם ידע שהי' איסור לא הי' נותן איכ' אינו אתנן או אף בשוגג הוי אתנן וממ"ש בשי"ט אתנן אסרה תורה אפי' בא על אמו דמחיבי מיתות ב"ד הוא ולמ"ל לזה הרי אפי' אם הוי מחייבי לאוין גמי קיי"ל דאין לוקח ומשלם איכ' אלו תבע ל"י לא אמרינן זיל שלים ובעי"כ דחל"ל לא הוי ראי' די"ל דמייירי בשוגג וקיי"ל חייבי מלקות שגוגין חייבין בתשלומין לכן הוי אתנן ולכן מביא ראי' מחייבי מיתות דאפי' בשוגג פטורין מתשלומין וא"כ מוכח דגם בשוגג אפשר לומר דמייירי בסו"ד ולא התור' דהוי כשוגג לענין חיוב תשלומין (גם י"ד דאלו מייירי בזונה כותית או שפחה ובצינעא ליכא לא מלקות ולא מיתה לכן מוכיח מחייבי מיתות כמ"ש התוס' דבעי"כ בהכי מייירי שם עיי"ש) ולכן מוכיח מחייבי מיתות ולענין אתנן הוי אתנן כיון דהוי מיוד אבל בשוגג ממש י"ל דאינו אתנן אך יש להביא ראי' להיפוך דהרי אם הי' שוגג ודאי לא הי' חייב ליתן לה האתנן כדקיי"ל בירד סי' קי"ט שאם מכר לו טריפות בשוגג דאין מנכה לו מן הדמים וא"כ הול"ל אתנן אסרה תורה אפי' בשוגג ואלו תבעה ל"י לא הוי חייב לשלם ומ"מ אם נתן הוי אתנן מזה מוכח דדוקא בקבד"מ דחייב עכ"פ לצי"ש לכן הוי אתנן אבל בשוגג דאף לצי"ש פטור לא הוי אתנן מיהו אין זה ראי' גמורה להוכיח מזה לא הי' אפשר די"ל דלמא מייירי במו"ד וכמו שהקשו התוס' וה"כ ולכן מוכיח דרק אתנן אסרה תורה אפי' בא על אמו וכמ"ש התוס' דזה מוכרח דמייירי קרא בהכי אבל לפי מה שמוכיח דאף דאלו תבעה ל"י בדינא פטור מ"מ הוי אתנן י"ל אף בשוגג הוי אתנן וצ"ע :

סי' ע"ב. שא' באחד שקנה רעהם של עץ משפינעל נתנו אותו לבהכ"נ

לחעמידו לראות הקודש והוא מיתה בו כיון דבא

משפינעל הנעשה לדברים המכוערים כמ"ש במדר' תנחומא ס' ויקהל ורש"י מביאו דלא רצה משרעיה לקבל מראות הצובאות ויש בפי' התוס' על תומש דמשמע מדבריהם דאין לחלק בין אם האשה עצמה נותנת כן או אתרים קנו ממנה אותה לבה"כ וכו' הגה מ"ש ראי' מן התוס' הוא למותר דכן מפורש בסי' קמ"ו בהגהה דאין לעשות מפות מדברים ישנים שנשתמש בהם הדיוס ומוכח מזה דאין הדבר תל"י בבעלים רק בגוף הדבר כיון דנשתמש בו הדיוס אסור להיות ממנו מפה וה"ה שאר תשמיש לבהכ"נ ובפרט מה דהוי לכבוד התורה והיטב אשר דיבר ר"מ מה ל"י גוף השפינעל מה ל"י דבר המחויקף סוף סוף הוי נשתמש בו הדיוס בדברים המכוערי' ואם כי בסה"ס הג"ל חקשתי שם מן המשנה דכיפה שנתנו לספר וכו' מ"מ שאני ושאני כיפה דאינו נעשה לדבר עברה משא"כ מראה השפינעל ובפרט מנכריות ודאי הוי תשמישו לדבר מגונה ובפרט דניכר דבא ממגונה כמ"ש ר"מ וראי' דלמה לא רצה משרעיה לקבל המראות הצובאות הרי הוי שינוי מעשה שהי' מראה וכעת עשו ממנו כיוור והוי שינוי מעשה והרי אמרינן בבב"ק נ"ד וס"ה ובתמורה ד"ל דבתנן זונה ומחיר כלב לדעת ב"ה וקיי"ל כן דהם ולא שינויהם א"כ מותר אתנן זונה אם נשתנה ולמה לא רצה משה רבינו לקבלם ואין לומר דהוי שינוי התור' דודאי יחי' בידם לעשות באוסן שלא יהי' אפשר לחזור למראה ודוחק לומר דהמדרש יסבור כב"ש דאוסר שינוייהן אך הטעם דבשינוי מאתנן זונה ומחיר כלב אין הדבר ניכר אם קמח זה נעשה מאתנן זונה ומחיר כלב וכיון דאין הדבר ניכר מגופו לכן נהי דהאתנן ומחיר כלב גופו אסור אף דאינו ניכר מ"מ בנשתנה מותר אבל במראות הצובאות דניכר שבא ממראה אף בהיותו כיוור יחי' ניכר שבא ממראה ובפרט דבלא"ת אין דרך לעשות כיוור מדברים כאלו אם לא שהנשים התנדבו וא"כ כיון דניכר שבא מדבר מאוס אף שינוי לא מהני אף דשינוי מעשה מהני בכל מקום ונחשב כדבר אחר מ"מ כיון דעכ"פ ניכר שבא מזה מאוס לא מהני א"כ ה"נ נהי דאין זה גופו המראה כיון דעכ"פ ניכר שבא מדבר מאוס אסור לגבוה :

סי' ע"ג. שא' שרצה לעשות סעודה נשואין בבחי' של נשים לדעתו לא תהא זאת בישראל ואם בהכ"נ של אנשים יותר מקודש

מקדושה ובקונ' פרט ועוללות לס' שנית כתבתי דודאי הוי שינוי גמור ואיך יעלה לומר דאין זה הורדה מקדושה לעשות מבית התפלה לזכרים זה תפלה נלקבת דבחפלת אנשים פורסים על שמע ואומרים קדושה וברכו ותפלה בקרב בחזרת התפלה וכיז' אינו בנשים גם יש כמה מצות כגון ק"ש נשים פטורות וגדול' המצווה ועושה וכי' גם בערבית ע"פ רוב אין באים נשים ואנשים מתפללים בצבור גם יש קה"ת וכמה אנשים מברכים עליו מה שאין בנשים גם יש כמה דהוי מ"ע שהיז' דנשים פטורות ואנשים חייבים ועיין פ"א דכלים משנה ח' דמונה עשר קדושות ומונה עזרת נשים ואח"כ למעלה ממנו עזרת ישראל שאין סי' נכנס וחיובין עליו חטאת גם ידוע משאחז"ל דלא המקום מכבד את האדם וכי' וראי' מהר סיני וא"כ ודאי הוכרים עדיפי מנשים דהוי מברכין בכל יום שלא עשני אשה לכך משוט דהוי הורדה. ומ"ש שקודם פסח מניחין שם קמחא דפסחא מה בכך חדא דמפורש בסי' קנ"א דמחשבין שם חשבתות של צדקה וא"כ מוכח דדבר השייך לצדקה מותר לעשות בבה"כ וגם מה שאוכלין שם לעצמם כשמתאספין. הנה מן הסתם מתאספין לאיזה דבר מצוה והרי מפורש בסי' הנ"ל בשעה שמתאספין לעיבור שנה מותר לאכול שם והרי קדושת בהמ"ד חמור מקדושת בהכ"נ ואעפ"כ אורחים אוכלים שם וכן מקדשים קידוש בלי"ל שבת בשביל אורחים דגניי בבי כנישתא הרי היכא דהוי לצורך מצוה מותר לאכול שם. ועוד אף אם עושין שלא כדין בבהכ"נ אטו בשביל זה תתקע קדושת בה"כ אפי' אם ח"ו יתנהגו כמה פריצות בבה"כ מ"מ לא תתבטל בזה קדושת בה"כ המה יקבלו עונשם על כך והבה"כ נשאר בקדושתו לכך חס מלשנות. והנה בטענה זו לבד ה"י די ההחזיק דברי הח"ק ואעפ"כ אבאר יתר הטענות מה שטענה הח"ק שהחזיקו בו כמה שנים להיות לח"ק המטהנינים משיבים דהוי חזקה שאין עמה טענה. הדין עם הח"ק דלא בעינן טענה רק ברוצה להחזיק בשל חברו בזה בעינן טענה אבל בעינן כזה הוי רק כעין חלוקה שבשעת בנין בה"כ נתחלק להיות חדר זה לח"ק ואטו הם באים להציא קרקע או ממין מן השני הרי רוצים רק להיות בית תפלה לאנשי ח"ק וביד כולם להתחבר אל החבורה ויהי' לו זכות עמהם ובחור"מ סי' קמ"ט ובמג"א סי' קנ"ד

ביחיד

מקודש ע"פם גם עזרת נשים הוי קודש וראית הרב מו"מאלוב אינן ראיות ועיין ובחים סי"ג ע"א עבודה דאדם עובד במקום רבו אמרינן שלא יהא טפל חמור מן העיקר אבל אכילה דאין אדם אוכל במקום רבו לא אמרינן שלא יהא טפל חמור מן העיקר ועיין רש"י שם והרי אכילת קדשים ודאי הוי מצוה כידוע ואעפ"כ לוי קרא לא ה' מותר קן הי"ג כל ראיותיו הוי לדבר מצוה שאין בה הנאת הדיוט אבל כל דהוי הנאת הדיוט כגון אכילה ושהי' אסור ועיין באור"ח סי' קנ"א במג"א סק"ה ע"ש והבן :

סי' ע"ד. שא' ע"ד הבה"כ שלהם היות כיון דהוי הכנה לסתור ולסתור מכמה סעמים בודאי מותר לסתור ולבנות אחרת אך אם אפשר יבנו תחלה הבהכ"נ החדשה ואח"כ יסתר הישנה ואם א"א יסתור הישנה תחלה אך ח"ו למכרו לעכ"רם כי הוא יבנה שם בית ויכנס להוכו ע"ז חה גרוע מד' דברים המבוארין בש"ע וגם הוי גנאי גדול שבמקום בהכ"נ ידור עכ"רם לכך לזה אל יעשו כן רק ישארו המקום פנוי ויעשו ממנו גן לזרוע ולא למכרו לעכ"רם :

סי' ע"ה. שא' ע"ד הפלאץ מבהכ"נ הנשרף והפלאץ נשאר פנוי ונעשה ממנו הילוך לרבים ובי' אנשים יש להם פלאץ אחד מימין מקום הבהכ"נ ואחד משמאל מקום הבהכ"נ וכעת רוצים לבנות בתים וליקח מקום הבהכ"נ לעצמם. הנה חלילה לעשות כן כי הן אמת מצד מיצר שהחזיקו בו רבים לא שייך בזה"ו כמי"ש בסמ"ע סי' קס"ב מ"מ מצד שהמקום מקודש משל בהכ"נ בזה לא מהני דינא דמלכותא ולומר דז"ט"ה נזכרים אותו הנה ז"א דמלבד מ"ש בקונטרס פרט ועוללות לס' סתים דבוה"ז לא שייך דין ז"ט"ה כיון דאינו נעשה ברצון העיר רק בערכאות וד"ל אך מלבד זה הנה ז"ט"ה הרבים במיצר שהחזיקו בו רבים לא מהני ז"ט"ה וא"כ כהן מ"מ מצד דת המלך לא מהני מכח קדושת בהכ"נ ומצד ז"ט"ה לא מהני מכח מיצר שהחזיקו בו רבים לכך חלילה למכרו לבנות עליו בית ולהשומעים יונעם ותבוא עליהם ב"ט :

סי' ע"ו. ע"ד המחלוקת בין הראשים ובין הח"ק בעיר צאנו חדש. הנה הדין עם הח"ק כי לעשות ממקום שמתפללין שם אנשים לעשות ממנו עזרת נשים הוי הורדה

ביחיד שהחזיק באיזה מצוה וחלוקת כבוד לא בעינין
 כבוד טענה רק אם נתון לו במתנה כך וחלוקת
 כבוד דהוי חוקה וכל כה"ג דהוי חוקה לשם ח"ק
 הוי חוקה זו להם ולכל הדורות שיהי' בחבורה זו.
 ומ"ש דהוי של כרכים זה המה דמה דשל כרכים
 אינו נמכר היינו להפקיע מקדושתו בענין. שלא
 יוכלו רבים להתפלל עוד שם וכדומה אבל בזה
 אטו אין רשאים לבנות ממצות שנבו מן הכרכים
 לעשות ממנו ב' בתי כנסיות ויהי' חייבין לעשות
 רק בהכ"ג אחת זה ודאי אינו דכל שיהי' ביד
 הכרכים להתפלל שם יוכלו בני העיר לבנות
 כרצונם אם בה"כ אחת או כמה כן הי"ג אטו בני
 הח"ק יתחו בבן כרך שיבאו להתפלל שם שלא
 להתפלל ובפרט שיוכל איש האורח הבא להתחבר
 אל החבורה להיות כאחד מהם ואין זה שינוי רצון
 הכרכים. גם מ"ש הח"ק כי אם יבטלו זה החדר
 יבטל הח"ק גם זה שידע נכונה ומ"ש הם כי
 יהי' ח"ק ד"א כי אין בידם לבטל אנשי הח"ק
 ממצותם שזכו הם בו והם רוצים ה"קים מצוה
 שזכו מכבר ומה להם בכך מה שאפשר להתקיים
 ע"י אחרים גם זה דומה למה דקיי"ל בשי"ס
 ופוסקים דאין לסתור הבה"כ הישנה תחלה מכה
 דחישנין למשיעוצא כן הי"ג אם תבטל הח"ק
 חישנין למשיעוצא שלא יהי' נעשה חבורה חדשה.
 והנה זה ודאי דהח"ק מחויבין ליתן להבה"כ
 החלק שהתנו מתחלה אבל מ"מ אם אין נותנים
 לא נפקע בזה קדושת החדר שהי' מתפללין שם
 הח"ק ומצינו סמך לזה בבית אלקינו שנבנה ממצות
 כל ישראל וחלקו כמה לשכות זו לכך חו לכך
 ומעולם לא שינו לעשות מלשכה זו תשמיש אחר
 כי כן נתחלק מתחלה כן הי"ג מסתבר לומר
 בשעת בנין הבה"כ נעשה כך מתחלה שחדר זה
 יהי' לכך וחדר זה יהי' לכך לזה אין ביד
 המנהיגים לשנות החדר של ח"ק בשום אופן
 שבעולם כן הוי דעתי בעוה"י :

ס' ע"ז. שא' ח"ל בנדון אשר אנשי ק"ה
 רוצים לחדש כיפת הבה"כ

אשר מימי קדם בניו היתה לבנות עלי' כיפה כמי
 הרשימה אשר ניכר מתוכה ונדבו נדבות וגם שכרו
 בע"מ מפורסם ואחרי אשר הבעה"מ שם עיניו על
 הכולל בהכ"ג והרשימה שבתוכה לכיפה לפי בינתו
 אומר כי הרשימה לא, הוטב בעיניו וצריך להוסיף
 על הכתלים ולהרבות כמו ששה אצבעות עד

תשעה לכותל דרום וכן לצפון וע"ז תתבעט חלל
 הבה"כ אם נכון לעשות כן ע"ס תוה"ק ח"ד
 הרב מטשארטקוב: תשובה חס להוכיח לשנות חלל
 בהכ"ג ולמעטו אפי' אצבע אחת אין למעט
 מקדושתו ואף שיהי' טוב לכיפה הנה מלבד שאין
 הכיפה בהקדושה של הבה"כ אף גם אם היה זה
 צורך גוף הבה"כ אסור לסתור דבר אפי' ע"מ
 לתקן ואפי' דעת זמ"ה לא מהני בזה כמ"ש בקוב'
 פרט ועוללות ואף לסתור מרצפת אבנים של
 בהכ"ג אין לסתור דכל דהוי ג"ו בהכ"ג אסור
 לסתורו והוי בכלל דלת כן ל"ד אלקיכס. ומ"ש
 דהוי רק איסור דרבנן ונסמיע מן המג"א סי'
 קנ"ג סי"ק מ"ו לא דמי כלל דהמג"א מיירי לענין
 אתנן זונה דשם כתיב בית ה' אלקיך ולשון בית
 ה' אלקיך לא הוי רק הבה"מ ממש וגם מדלא
 קיצר בלשונו לומר לא תביא לה' אלקיך וכתב
 ביתור לשון בית ה' אלקיך בא למעט שאר דבר
 שבקדושה אבל לשנות מדבר קדושה דהוי דרך ביוון
 נלמוד מקרא דל"ת כן לה' אלקיכס זה כולל כל
 השייך ל'ד' וכעין דאמרין בפ"ב דביצה ד"ס וביה
 סברי לה' כל דלה' כן הי"ג מה וראי' דהרי בבע"א
 דפ"ד דמגלה בס"ת ישן למכור לקנות חדש הוי
 בע"א דלא אפשר וקיי"ל לחומרא והנה כל איסור
 זה דהורדה מקדושה אין לו שורש בתורה בכל קרא
 דל"ת כן וכו' דכל דהוי דרך ביוון הוי בכלל לאו
 זה וכיון דקיי"ל האיבעיא לחומרא מוכח דהוי
 איסור תורה לכך לדעתי ח"ו לשנות דבר מבה"כ
 מן תכשל ותאשם ח"ו! אמנם אח"כ לפי רוב
 התנצלותם התרתי לו לשנות רק שיבנו תחלה
 הכיפה ואח"כ שיהי' חשש מן הכתלים יהיה כחזו
 בו תיהא ויהי' מותר יותר לשנות רק עכ"ס יעשר
 ע"מ זקני העיר הרוב אנשי העיר וד"ל :

ס' ע"ח. שא' היות שבק"ק סקאלים יש
 בהמ"ד הגדול וכנגדו בהמ"ד

הקטן והוא מנין קבוע ותדיר ערב ובוקר ועתה
 נשרף הגג מעל שניהם וכתלים המה חזקים כמקדם
 ורוצים לסתור הבהמ"ד הקטן ולעשות על זה המקום
 מעלות לעלות לעזרת הנשים אשר למעלה בהמ"ד
 הגדול ובהמ"ד הקטן אינו של חבורה רק של
 רבים כמו בהמ"ד הגדול וכאשר בנו בתחלה בנו
 שניהם יחד: תשובה ח"ו להרוס כתלי בהמ"ד
 ולעשות שם מעלות לעזרת נשים ולא מבע"א אם
 הכתלים עומדים רק אפי' אם גם הכתלים הם

גשריך רק הקרקע נשאר חיו לשנות מזה לחשמיש לעזרת נשים כי אין זו מעלה רק ירידה להוריד מקדושתן ולא מבעיטא בלי הסכמת וט"ה במא"ה דאטור רק אף אם יסכימו וט"ה במא"ה אטור לשנות כמבואר בקי פרט ועוללות כי בזה עקולי ופשוטי בזה"ו ואין לסמוך ע"ז למעשה ובפרט בזט"ה בקי ענין שכל העיר יסכים לכך וכאן הרי מקצת אין מסכימין וגם הרב החבר אינו מסכים ולדעתי אף יחיד יכול למחות בזה לכך אין לשנותו והמשנה ידו על התחנתו ועמיד ליתן הדין ולהשומע יונעם ותבוא עליו ביט כמא"ה"כ און שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין :

ס"ו ט"מ. שא בנדון בהכ"ג החדשה דבהתאסף ראשי עם יחד עם אנשים אשר הרי להם מקומות בבהכ"ג הישנה והתוכחו וע"ז ראשי העם ויח"ס רוצים שאנשי המקומות יאבדו זכותם כיון ונהרס הבנין של הבהכ"ג שוב אין להם זכות בבהכ"ג החדשה ובפרט שרצונם להגדיל הבהכ"ג באורך וברוחב והרחיקו הכותל הלאה באורך וברוחב ואין להם זכות במקום מעדמם אצל הכותל ואנשי המקומות שועים כי בכודם במקומם מונח שיש להם חזקה להמקומות שהי' להם מאז אצל הכותל כן גם עתה ואף שהרחיקו הכותל הלאה מי"מ מגיע להם מקומות אצל הכותל כמו שהי' להם מקודם כדי שיוכלו להסב פניהם אל הקיר ואף גם זאת רוצים שיהי' הוספת מקומות אחרי כלות מקומם : תשובה. נלפע"ד דאברו זכותן אנשי המקומות דקיי"ל בחו"מ סי' קנ"ג סעי' ב' דאם החזיק בנציצת קורה בכותל הידוע אם נפל הכותל וחזר ובנאו אין לו לצערך על אותו כותל החדש מכת דנפל אודא ל"י ופ"ה בא לכאן ועיין בסמ"ע שם ובסי' קנ"ד שכתב בשם הרשב"א לחלק בין אם גוף הדבר שנשתעבד לו הוא קיים או לא אמרינן נפל אודא ל"י ובין אם גוף הדבר שנשתעבד אינו בעולם או אמרינן נפל אודא ל"י וכו' עיי"ש ולמ"ז אדרבא מרגע טענת הבעלי מקומות שטוענין

שהחזיקו מקומם אצל הכותל דאם יעשו עיקר החזקה בכותל לעמוד אצלו אי"כ אם נפל אודא ל"י ואין מגיע להם עוד כלום אך אפשר להם לטעון דחזקת מקומות לאו בכותל תלוי רק בקרקע דהוא עיקר מקום העמידה והמשיכה לכך אם הם בונים בהכ"ג חדשה ממש כתבנית הראשונה הי' להם חזקה במקומות שלהם כיון דעיקר זכותם הוי בקרקע והקרקע עדיין קיים אך כיון דהוסיפו על בהכ"ג באורך ורוחב אי"כ ממ"נ קרקע זו שאצל הכותל לא זכו בה מעולם וממ"נ אין להם זכ"י אצל הכותל רק בהסמך באמצע הבהכ"ג. אבל מיש ר"מ דגם באמצע בהכ"ג אין להם מקום מכת טענת ריבוי הדרך זה אין לו ענין לנ"ד דהתם הראשונים כבר קנו ועתה באים להוסיף ספסלים מחדש בזה יוכלין הראשונים להקפיד מטעם ריבוי הדרך אבל בזה הוי להיפוך דאלו כבר זכו בקרקע זו להיות מקומם במקום הזה ואין לדחותם ממה שכבר זכו והאחרים הבאים לקנות אצל הכותל המה קונים מחדש והרי קונים אדעתא דהכי שהי' שם ספסלים כך וכך ולא שייך בזה ריבוי הדרך כנלפענ"ד לדינא ולא כספר נ"מ שנראה מדבריו בסי' קס"ב דבכל ענין אף דלא הרחיבו הבה"כ נמי אבדו המקומות וזה לא נראה כן עיי"ש שכתב בלי טעם וראי' ומ"ש כיון דיכולין למכור ג"ז אינו ראי' דדלמא מה דיכולין למכרו היינו במקום דאין לשום אחד חזקה במקומות ידועים אבל במקום דהוי להם חזקה במקומות ידועים הוי לכ"א מקומו כביתו וכמו דאי' זט"ה למכור ביתו בלי דעתו כן ה"ג בזה וראייתו צריך ראי' לכך נראה דאם נבנה כתבנית של הראשון צריך ליתן להם מקומם אבל אם הוסימו עליו באורך ורוחב אין מגיע להם רק באמצע בהכ"ג אך זה עכ"פ צריך ליתן להם ז"ב ונכון א :

ס"ז פ'. שא בנידון המקומות של בהמ"ד שסותרין ובונין חדש מה יעשו בצלו שהי' להם מקומות מכבר. הנה עיין בחר"מ

א) ומה שהקשה עמ"ש הש"ע כפי' קמ"א דאם ראו להוסיף על המקומות ויכולין לערער דמתלהל הי' המה שני לראש ועכשיו יהי' שלישי לראש והקשה מה"ש שאלמך הקי"ה ליו"ד של שרי דמתלהל היתה נסוף התיבה ועתה מהי' נדלש התיבה ומי"ס לא התקטפה הרי"ף דמתלהל היתה ראשו' כהושע ועתה מהי' שני' וכו' הנה מלמד מי"ס דאין למדין הלכה מפי מדרש נמי אי"ש ידוע דכרי התנא הוי זכ' לזריות וכו' ולכך נשלח גבי תקומות כהכ"ג דהוי מתחלתו סמוך ללח"ק ועתה נעשה רחוק ממנה נס בשיבת המקומות ח"ן להס' שייכות זל"ז וכ"ה הוי נפ"ע שטר ר"ס קפדל שחי' מתחלה שני לראש ועתה ג' אבל כפי"א של יהושע כיון דהוי"ד של יהושע חזרה על שיהושע עלה למעלה ויחידה ממה שהי' מחלה כשנקרא יהושע אי"כ ודלו כבוד להרי"ף להיות יהושע :

בין אחר מותו ולו לא כהני כרה כי גם אביו אין בידו לבטלו לגמרי. ובגוף הדין אם במצד וכו' בעיני גיש וטענה או לא גיל' לחלק דבאם הוי הדרך לידך למקום מצוה לבהכ"ז ובהמ"ד או הוי בזה כיון דאמרינן דניחא לוי לאינש לקיים מצוה בממוני' או מן הסתם ניחא לוי שילכו דרך ביתו בזה הוי אוקדנא דמחל והקנה לחלוטין להם ולגיב גיש וטענה אבל היכא דהדרך לסחורה או לטייל או הוי אוקדנא להיפוך דאין דרך אדם לוותר ממוני' בזה בעינן גיש וטענה וי"ל ולכך דייק הרמ"א בס"י קס"ב שהם הולכין לטבילה ולתפלה ולמ"ל זה ילכו מה שילכו אך הכונה בזה צריך גיש וטענה וגם אם הוי גיש וטענה לא הוי מועיל בזה דינא דמלכותא דאטו אם יקנה אדם אחיה בית ושדה מאתר יועיל דר"מ ליטלו מכנו זה ודאי אינו ולכך ודאי מוכח מדברי הרמ"א דל"ב טענה ולכך דייק לטבילה ולתפלה בזה ל"ב טענה והוי מעלה אך כנגדו הוי חסרון דמהני בזה דר"מ אבל אם הליכה לזרוב לעלכא או בעינן טענה וכיון דבעינן טענה בעינן גיש ואו אם הוי אינו מועיל דרמ"ד בזה כן גיל' להכריע בזה מיהו בנדון כזה דהוי לתפלה ל"ב טענה וגיש אך מועיל בזה דרמ"ד אך מסעם אחר אי' למחות בהם בלי כרה מאביו. ועי"ל דלא שייך בזה דין מיצר כיון דהראשון אף דהניח להם כמה שנים לילך דרך ביתו מי"מ הוי יכול לסתום הדרך כיס שירצ' ולי"ש ב"י מיצר דבידו לבטל כל הבה"כ כפי הנאו אי"כ בידו לסתום הדרך ג"כ וי"פ ואי"כ כיון דהוא הוי יכול לסתום אף הלווקח נהי שהתנה עמו שלא יבטל הבה"כ לגברי מי"מ כיון דנתן לו רשות לסתום אי"כ מה מכר לו ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו לכך מכר לו כח זה שהי' לו לסתום בכ"ש שירצה כמו שהוא הוי יכול לעשות כן דנהי דהתנה עמו שלא יבטל הבה"כ מי"מ לענין זה שיר' לו כח לסתום הדרך כאלו הוי יכול לבטל הבה"כ לגמרי: **רמ"ה** ששאל אם אחד יכול לעכב חוה משוט דיכול לעכב דאיך בידם לאבד זכות אתר ודאי יכול לעכב:

ס"ו פ"ב הנה בד"ן אם מותר למכור ס"ת לנכרי או לשרי המדינה ראיתי לאחד בחכורו שהחיר ואינו כדאי להזכיר שמו על שפתי וישתקע הדבר ולא יהי' נאמר למסור קדושה למק"ס ומתו"ל

בחר"מ ס"י קע"ג סעי' ג' בהנהיג ולכן הדין כך אם לא קנו המקומות בממוני רק הוי להם רשות בהנש ואבדו זכותם אבל אם קנו במקום הוי הדין בהם ואבדו זכותם אבל אם קנו במקום הוי הדין כך אם יהי' הבהמ"ד בנוי כמו הראשון והספסלין יעמדו במקומו שהי' תחלה או מקום זה נשתעבד להם והוי שלהם כבתחלה אבל אם יתרחבו הבהמ"ד ולא יהיו הספסלין במקום הראשון רק במקום אחר או מקום זה לא נשתעבד להם וצריכים לקנות מקום זה משפסם:

ס"ז פ"א שא"י חא' ששנה שיתן וכו' הוי בהכ"ז ובתנאי שיוכל להתבטל ובעת המכירה התנו המוכרים שלא יתבטל הבה"כ לעולם רק שיוכל למכור המקומות לאחרים שלא התפללו שם עדיין אך אנשי בה"כ לא ילכו דרך ביתו רק יפתחו להם פתח דרך הלון והלווקח לא מיתח באנשי בה"כ והניח לילך דרך ביתו כמקדם ואחר שנה נסע הלווקח לאה"ק וקם בנו וסגר בה"כ כי זבוי נתן לו במתנה ובשט"מ לא כתב כלום מהבה"כ שהי' לעולם וגם בא בטענה שיש לו רשות לסתום דרך ביתו לכך בודאי אין להם רשות כלל בבה"כ תפי' אם ירצו לילך דרך אחר הבה"כ וגם שיש לו כח למכור המקומות ואנשי בה"כ טוענים מיצר שהחזיקו בו רבים כי הלווקח הניח להם שנה אחת ואף שימכור המקומות האמצעיות הבה"כ אי' למכור: **תשובה**, בד"ן מיצר וכו' אין לו ענין למה שבה"כ אין לו חוקה ושרשו של הדין מבואר בס"י שצ"ח ולכאור' מוכח מן הסמ"ע סק"א דדוקא אם החזיקו גם רבים דעלמא לא בני העיר לבד אך י"ל התם הכונה אם החליפו מדעתו אבל שלא מדעתו גם בבני העיר הדין כן ובס"י קס"ב בהגיה טע"א א' ובסמ"ע סק"ה מוכח דאף בבני העיר לבדם נמי שייך דין מיצר ושם מוכח דל"ב חוקה גיש וטענה אך דבר כבתנו דבממונינו לא שייך זה כמ"ש הרמ"א קס"ב דבזה"ז דינא דמלכותא דינא ולכך אם יכול להשיג רשות בדיניהם לסתום הדרך דרך ביתו יכול לעשות כן כי הבית קנה אבל למכור המקומות של בה"כ כיון דהלווקח עדיין חי ולא מכר לו הבה"כ הוי הבן נגד המקומות כאיש אחר ואי' למכור ע"ד שיתן לו אביו כרה או חי העודר אביו לכך כן שלא נתן לו אביו כרה אי' למכור המקומות רק לסתום הדרך יכול ולשנותו אין לו כח בשום אופן בין בחיי אביו

קמייתא דבשעה משחקת לו אף במילי דשמיא לא יתגרה אך הרי"ף בעין יעקב פמ"ש דהך אב"ע"א קאי אמילי דיד"י איכ"ש ב"ב במילי דשמיא אף בשעה משחקת לו יתגרה וכיון דאנן קיי"ל כל"ב י"ל דבמילי דשמיא מחויב להתגרות אף דשעה משחקת לו מיהו י"ל כיון דהוי ספק סכנה הוי כשל תורה ואזלינן לחומרא כל"ק ולדידי גראה כוונת הש"ס דבמילי דשמיא יש חלוקים יש שמחויב להוכיח ויש שאינו מחויב כמ"ש בס"י ת"ח והנה הדיוקים סתרי אהרדי תחלה אמר ברשע שהשעה משחקת לו ושמע דידענין שהשעה משחקת לו הא באין ידוע מחויב להתגרות ואח"כ אמר ברשע שאין השעה משחקת לו שמע דידוע שאין השעה משחקת לו הא באין ידוע פטור ולא יתגרה ולכן גראה הכונה דנהי דתרווייהו במילי דשמיא מ"מ במילי דשמיא גופא יש חלוקים כנ"ל לכך אמר הא ברשע שידוע שהשעה משחקת לו בזה אף במה שחייב להוכיח ויתגרה בו הא ברשע שאין השעה משחקת לו אף במה שאינו חייב להוכיח ויתגרה בו אבל באין ידוע אם משחקת לו או לא זה תליא באם חייב להוכיח או לא דאם חייב להוכיח הוי ספקא לחומרא ויתגרה בו ואם אינו חייב להוכיח הוי ספקא לקולא ולא יתגרה בו ואח"כ אמר הש"ס שעה משחקת לו שאני דוקא בידוע שהשעה משחקת לו אבל באין ידוע הוי כידוע שאין השעה משחקת לו ואף במה שאינו מחויב להוכיח כיון דהוי מילי דשמיא מותר להתגרות בו. ולדינא דעתה אף באיש פרטי שאין השעה משחקת לו כיון דכולם כת אחד המה ולכולם בכלל השעה משחקת להם אל יתגרה בהם אפי' במילי דשמיא ואני רואה בכמה סימנים כאלו מן השמים מצווין ורוצים להניח להם לעשות מה שירצו וליתן להם תאות נפשם ואקיים בנפשאי מאמר הכתוב אל תחתר במרעים ומאח"כ בס"פ דגיתין ששלחו למר עוקבא דום לה' והתחולל לו משאלו והערב עליהם לבחמ"ד והם כלים מאל"הו וכן יעשה ר"מ ואנחנו נקיים בנפשאי לך עמי בא בחדרך ועת לחשות והמשכיל ידום בעת הזאת עד כי ירא ה' מרומם וישקף ויביט בדכיינו ויצערנו וישלח לנו עזרתו מקודש:

ס' פ"ד. שא' באם הניחו קריין בחביתו גדול של מים רק איזה שעה ולא

נשחנה המים וראוי עדיין לבשל בהם ולשתות ונכתמק היות כי להשרות קריין ה' די בב' ונ'

לוגין

ואח"כ בריב"ח שכשנכנס אל המטרינה חלץ תמילין ברוחק ד"א כשיצא אמר לתמילידי במה חדתוני ואמרו אמת אל יכנסו דברי קדושה למק"ט ואם זה הוי רק שעה תדא ולא ראשו מ"ש למכור לנכרים להעמידה עולמית וס"ת כולה דחמורה מהמילין וגם הרי אסרו להשתמש בניה (מאבותן דכולהו דס) שלא יהיו מצות בויות עליו וח"א משום בווי מצוה וח"א משום אכחושי מצוה והנה בכאן נצטמר יחד דאין לך ביזוי מצוה יותר מזה וגם הוי אכחושי מצוה דהרי ביד ישראל יקראו בו ושמ יתי' דרך גניזה מונח בקרן זוית והנה כל דהוי הורדה מקדושה אסור לשנות מכ"ש בזה דאין לך הורדה יותר מזה שיצא מיד ישראל שקורין בו כפעם בפעם ליד נכרי והרי הרמ"א כתב בס"י קנ"ג סעיף י"א ודוק בדרך שמורידין מגדולתן אבל מותר להשאל ס"ת אפי' מרבים ליחיד וכו' והנה מדכתב להשאל משמע דוקא לפי שעה אבל למכור מרבים ליחיד דהוי עולמית שפיר הוי הורדה מקדושה ועיין מג"א ס' קנ"ג ס"ק א' שנכתמק אם מותר לעשות בה"כ מבהמ"ד של יחיד וע"כ לא נכתמק רק כיון דיש לו מעלה דהוי בהמ"ד דקדושתו חמורה מבה"כ אבל לבה"כ של יחיד ודאי אסור דהוי הורדה מרבים ליחיד מכ"ש למכור ס"ת לנכרי דהוי הורדה מקדושה ואסור לעשות כן והעושה עתיד ליתן את הדין על ע"בון התורה והנה המחבר הזה התיר לכהן לטמאות למת כשאין לו קבורים רק נכרי כי הוי לו ביוון להיות נקבר ע"י נכרי (ג"ו שקר כמ"ש בתשו' טוטר"ד) וס"ת התיר למכור לנכרים ולא נחשב ביוון הביטו וראו מה הוי יותר בזיון אם קבורה ע"י נכרי אם להיות הס"ת ביד נכרים ועל מי יש לחוש יותר לבזיון אם לבזוי התורה אם לבזוי המת ולכן אי לזמנינו מה שעלתה בזמנינו למחברי זמנינו ועלינו יורה רוח הבורא:

ס' פ"ג. בודין אשר שאלו אם מחויב להתגרות ברשעים שהשעה משחקת להם במילי דשמיא. באמת יש בזה ב' דעות בברכות דף ז' הנה לחד לישנא אמר שם הא והא במילי דשמיא הא בשעה משחקת לו מוכח דבשעה משחקת לו אף במילי דשמיא אין להתגרות בו ואח"כ אמר אב"ע"א שעה משחקת לו שאני והוא תמוה והנה המהר"ש מפרש דהכונה אף בצדיק גמור שעה משחקת לו שאני ולפ"ז י"ל דנשאר בהך סברא

לזגן מים ולמה יאמר כל החביות ואין ראוי ממש בש"ע דמי מקוה אין נפסלין במלאכה מכה דמחבר שמעט הא בלא"ה ה"י פסול אף דיש בו הרבה מים ד"ל דהתם מיירי בהדיא בו כלי גדול דבעי הרצה מים ורצה ר"מ לדמות זה למ"ש בת"ה דמים שנפסלו בטלין ברובא כן ה"ג ופסל באם בא לעולם ע"י תערובות אם בטל והביא דברי המרדכי. הנה הלך למרחוק דהת"ה מיירי במים שה"י פסולין לבדן במקום אחר ואח"כ נתערבו במים כשרים בזה נפסל דין ביטול אבל במים דהם יחד לו יהא אלמי אפ"מ כל דנעשה בו מלאכה כולם נפסלו דהוי כגוש אחד ועל הכל חל שם פסול מלאכה ורא"י ברורה מלשון הרא"ש בב"י סי' ק"ס ד"ה ועל המים שהנחתום מטביל בהם הגלנטקן פירשו הר"ש והרא"ש דהיינו קיטוף וכ"י ופעמים מכניסין הלחם במים ופעמים נוהג ידיו במים וסח פני הגלנטקן והיינו דתנן הכא דאם הטביל את הגלנטקין במים פסולין לנטילה דהוי כמו שורה בהם את פתו ואם מדיח בהם ידיו כלומר שטבל ידיו במים וסח פני הגלנטקין בידי כשרים לנטילה ור"ל הרמב"ם בפ"ו מה"ל ברכות ס"ח שהנחתום מטביל בהם את הקעכים פסולים ושהוא חופן מהם בשעת ל"שה כשרים שהמים שבחפניו הן שנעשו בהם מלאכה אבל מים שחפן מהם הרי הם בכשרותם עכ"ל והרי אם ראינו שחפן מים בידי מוכח דה"י די במה שבידיו והמותר לא ה"י צריך לו כל"ל וא"כ מה איריא מכה דמים שבחפניו נעשה מלאכה ולא במים שבכלי הרי אפי"ה ה"י טובל בו כעכין כיון דדי במעט מים שנטל בחפניו א"כ לא נפסל המתיר ותערובות נמי ליכא דהרי אלו דנעשו בו מלאכה טח בהם הכעכין ומוכח דכל דהוי המים מחוברין יחד הוי על הכל נעשה בהם מלאכה. ועוד רא"י ממש הבי"ד דעת רש"י וס"י עתה הפוסלין מים ששתו מהם עופות מכה דנעשה בו מלאכה והרי לעופות ה"י די במעט מים מה ששתו ולמה יחשב המתיר דנעשה בו מלאכה ובע"כ ברור כמ"ש דאם הם מחוברין יחד חל שם מלאכה על כולם. ומ"ש ר"מ דעדיין ראויין לשת"י ולאכילה ואין שייך לומר דנעשו כשופכין נמי ליתא דהכונה דלא מלוג רבנן כיון דלפעמים ע"י המלאכה נעשו שופכין ממילא תקנו דכל דנעשה בו מלאכה פסולין ורא"י מהרמב"ם שהובא בב"י כל מים דנעשה בהם מלאכה נעשו שופכין ופסולין לנט"י ע"י"ש ממילא

ספק שיברך ובאנסוהו ספק שאינו מברך ואין לומר דמפרש דברי הש"ע שהחין נהנה ממנו היינו דאם לא ה"י חולה נמי ה"י אוכלו דאיכ"כ למה חולק הש"ע בין אם החין נהנה ממנו או לא הרי באיך החין נהנה ודאי דלולי הרפואה לא ה"י אוכלו איכ"כ ה"ר"ל לחלק בהחין נהנה ממנו גופו בין אם בלא"ה ה"י אוכלו או לא ובעיכ"כ דס"ל דבחין נהנה ממנו אף דאכלו רק מחמת הרפואה נמי מברך עליו ואיכ"כ מ"ש מאנסוהו לאכול ולכך מדלא עמד הטרוז ברישא נראה דדוקא באוכל דבר איסור דבוה אנו סהדי דגם עכשיו אינו נהנה מזה ואינו מסכים עליו ולכך דומה לאונס אבל באוכל היתר אף דאכלו לרפואה כיון דהשתא טוב לו נהנה ממנו ואינו השתא באונס, ויותר ב"ל בכוננת הטרוז דהאוכל לרפואה והאוכל לסכנה הם עניינים נפרדים דלרפואה הוי לרפואת חליו שבא עליו מכבר ובוה נעשה אכילתו השתא כאכילת כל אדם דגם כל אדם אם לא ה"י רעב ולא ה"י טבע האדם צריך לאכילה לא ה"י אוכל רק לבטל רעבון נפשו הוא אוכל כן ה"נ בחולה דאוכל כדי לבטל חליו הוי לו זה אכילה רק כיון דלברך אינו רק מכח הנאה לכך בעינן שהחין נהנה ממנו אבל איסור שהותר מפני סכנה ז"א להעביר חליו העבר מכבר דבשביל זה לא הותר איסור תורה אם לא ה"י חשש שיכבד עליו חליו וימות דהרי כל שאינו פ"נ לא הותר לו לאכול איסור תורה רק מתחשש שלא ימות אוכל זה לשמרו וזה פ"י סכנה היינו שמסוכן שלא יבוא לידי מיתה איכ"כ זה אין אכילתו עבור הצלת העבר רק להגין על העתיד זה שפיר דומה לאנסוהו לאכול דאונס נמי הוי כן ולכך מדמהו הטרוז סכנה לאונס והוי קעין מבריה ארי בעלמא דהוי נמי כן ולא נחשב הנאה אבל ברישא דמיירי שאוכל היתר לרפואה ומה שכבר בא עליו חליו לסלקו זק אין לו דמיון לאונס לכ"כ ולכך הדין אם החין נהנה ממנו יברך עליו בלי ספק וברכת ה' הוא רפואתו :

ס"ו צ"א. ע"ך שאלתו בקמח חטים שנתערג בשמרים ומים לעשות מצנו עיסה ובטרם שנתגלגל ונעשית עיסה לקחו ממנו ונתנו לתוך קמח של קאקאריזים אם מחיב בברכת המוציא וכן בבהמ"ז על עיסת כזו, הגוז ג"ל להקל בברכת המוציא דהוי דרבנן אבל בבהמ"ז דהי דאורייתא בודאי אם יש בו נבא"ט חייב

אפשר רק לאיסור והיתר ומאן לימא לן דגם לבטלו מתורת לחם מהני עירוי דלמא לזה לא מהני רק בישול ממש לכך אין ראוי לאכולו רק תוך הסעודה ור"ב לדעתו :

ס"ו פ"ח. מה שנתמקם אם אכל מעט וספק אם ה"י בו כשיעור או לא ואיכ"כ אכל ברי' דהוי ספק אם מברך עליו ברכה אחרונה אם זה נחשב לסיס דבתר גברא אזלינן או בתר אכילות ובכל אכילה הוי רק ספק אחד גם שנתמקם אי נימא כיון דנמטר תחלה מברכה הוי כודאי ואינו מצטרף אח"כ לסיס. הנה הדבר פשוט כמ"ש דבתר גברא אזלינן דהרי אין הספק רק אם הוא חייב לברך או לא ובו הוי סיס גם זה פשוט דספק דרבנן לקולא ולא כודאי רק ספק אף לפי דעת החינך דמה דסדיר לקולא ולא אמרינן הרי חייב מלא תסור מכה דרבנן לא גזרו על הספק מימם הם לא גזרו רק כשיה"י ספק אחד אבל אם יודמן עוד ספק חזרו וגזרו וחזרו תקנתן למקומן רק מטעם אחר אינו ג"ל זה דהרי לא נולדו ב' הספיקות יחד ולדעת כמה אין זה סיס לכך אין לברך ככה"ג זולת אם אכל יחד שני דברים דהוי ספק אם יברך אחריהם בזה הוי סיס וחייב לברך :

ס"ו פ"ט. מה שחורה בנדון מה שנתבשל מה' מיני' עם שאר דברים שא"צ ברכה רק על החמשה מינים לבד. יפה הורה בזה :

ס"ו צ"ב. שא"י איך יתנהג ברפואה ששוחת והוא טוב לשתי' אם יברך עליו וספקו הוי כיון שכתב הרמ"א אם אנסוהו לאכול אינו מברך עליו. לדעתי נראה דמברך עליו דלפי פשוט הש"ע אין דומה לז"י דבאוכל לרפואה נהי דלולי חליו לא ה"י אוכל מ"מ השתא עשהו כרצונו דעתה הוי ברצון ואנו בתר השתא אזלינן לפנין ברכה אבל באונס השתא בשעת אכילה הוי באונס ולכך לא שייך ברכה ולכך באוכל איסור מפני סכנה ספק דיברך עליו ובעיכ"כ ס"ל דסכנה אינה כאונס ואיכ"כ פשיטא דיברך עליו אך לדעת הטרוז הוא שפיר מדמה סכנה לאונס וס"ל דדא ודא אחת הוא איכ"כ לדידי' הוי שפיר מקום לומר דאף שהחין נהנה ממנו ימטר כיון דהוי כאונס אך נראה דגם הוא מודה בזה דמברך עליו מדלא עמד דבריו על הרישא דבאם החין נהנה ממנו

זה"כ או ע"פ מי שהתפלל ערבית לא יענו אחריהם קדושה כיון שהתפלל כבר ערבית אבל אכן יכול לענות ולמחות בהם הדין כך אם הוי שם הרוב שכבר התפללו ערבית בידם למנועם שלא יאמרו שם קדושה ואם אין שם הרוב שהתפללו ערבית אין בידם למנועם מלומר קדושה אבל אלר שהתפללו ערבית לא יאמרו קדושה והנה אלו גוסא שלא התפללו עדיין מנחה אם מותרין להתפלל שם מנחה בתשובה כתבתי דבש"ע מבואר רק בשבת. אם כבר קבלו שבת אין להתפלל שם מנחה ואני כתבתי דאף בחול הוי כן וכ"נ לדינא. אך זה בהכ"נ או בהמ"ד דהוי מקום קבוע להתפלל בצבור או לא יתפללו מנחה במקום שהתפללו ערבית אבל בעזרה שאין שם מקום קבוע להתפלל בצבור או יכול להתפלל מנחה אך זה להתפלל מנחה בלחש אבל לומר קדושה אם יש שם רוב שהתפללו ערבית יכולין למנוע שלא יאמר שם קדושה כן נ"ל לדינא בה :

סי' צ"ד. מ"ש ר"מ לפרש לו דעת תב"י
בסי' רס"ו ע"פ הטור
יראה דעונין דקאמר לאו חיובא הוא וכו' דמשמע מדברי תב"י לדעת הטור אין שום חיוב לענות אמן רק רשות ותמוה בעיני ר"מ לומר כן שלא יהי חיוב כלל לענות אמן והביא דברי ה"ב"ח מה ששי' דברי הטור דהטור קאי על עונין מעכרים וכו' וגם הביא דברי הטור בסי' רס"ו סקיב אב"ל על תב"י תמוה שלא יהי חיוב כלל לענות אמן. יפה תמה ואני מוסיף דהרי אחו"ל גדול העונה אמן יותר מהמברך איכ אם המברך חייב לברך מ"כ"ש דהעונה אמן מחויב דאם אינו מחויב איך הוי גדול מן המברך הרי גדול המצווה ועושה מאינו מצווה ועושה ובע"כ דהוי חייב לברך וי"ל כוונתו כן דודאי הברכה שתאדם מחויב לברך כגון ברכת המצות וכדומה ודאי החיוב לענות אמן רק על ברכת הנהנין כיון דזה אינו חיוב רק רשות והרי המברך בעצמו אם אינו נהנה אינו מברך רק על הנאתו הוא מברך והרי השומע אינו נהנה ומת טיבו לענות אמן ובשלמא אם מברך על המצות נהי דהעונה אמן אינו עושה עתה מצוה זו מ"פ הוא ג"כ מצווה על מצוה זו ושייך לענות אמן על ברכת וצונו אבל ברכת הנהנין דאין חיוב רק בנהנה ובאינו נהנה אסור לברך אף דנהנה פעם אחת איכ הינ העונה כיון דעתה אינו נהנה אף

חייב בבהמ"ו להרמ"ב כיון דיוצאין בו ידי מצוה בפסח ולכן ראוי שלא לאכלו רק תוך הסעודה. ומה שחזר ותמה ע"פ דבהמ"ב המוציא להקל ותמה דבסי' ר"ח מבואר לענין המוציא לא בעינן כוית בכא"פ זה אינו דשם מבואר דאם יש בו טעם דגן ואני מיירי באם אין בו טעם דגן אז אם יש כוית בכא"פ חייב המוציא ואם לא יברך רק במ"מ עליו כן נ"ל :
סי' צ"ב. ש"א אם לברך שהחינו על מרקחת אחרונג הנה ודאי מי שברך שהחינו על נטילת לובב אין לו לברך עוד על אכילת המרקחת והוי ברכה לבטלה כי לדינא דשי"ס הוי עיקר הברכה של שהחינו בשעת רא"י לא בשעת אכילה רק עתה נהנו להמתין על שעת אכילה אבל אם כבר בירך בשעת רא"י אין לו לברך יותר והוי ברכה לבטלה :

סי' צ"ג. ש"א ביו"ט ימי משתה האחרונים נתאספו המחוננים יחד עם תבורה לטעוד ורק ג' מהתבורה נטלו ידיהם לפת ושאר התבורה והחתן והכלה לא נטלו ידיהם לפת והי' בתוכם ב"כ פנים חדשות אשר לא נטלו ידיהם לפת רק אכלו מגדנות עם לחמניות שקורין פאנקיכען ומסתמא נזהרו מקביעות על ג' ביצים כדיון השי"ע אם יש לברך שבע ברכות. הנה לדינא אם החתן לא נטל ידיו נראה דאפי' הי' כמה אנשים שנטלו ידיהם לפת לא יברכו ד' ברכות כי אין זה סעודת נשואין אפי' בלילה האשונה אחר תחופה אם החתן לא נטל ידיו לברך עמהם ברכת המזון לא יברכו ז' ברכות כי לא נקרא ברכת נשואין אם החתן אינו סועד עמהם אך אם החתן סועד עמהם נראה דבכל ד' ימי המשחה נקרא ברכת נשואין ודי אם ג' אכלו פת יברכו ברכת נשואין אף אם שאר התבורה לא אכלו וגם הפיח לא אכלו פת כיון דעכ"פ החתן והכלה שמהים בבואם יברכו ברכת נשואין ולא בעינן שמהיח יאכלו פת רק די אם יושבים עמהם בתבורה אחת ונהנין קצת ממגדנות שמהים חתן וכלה בשבילם ויברכו שבע ברכות :

סי' צ"ד. בנדרין ש"א הדין כך אם כבר הוי צאת הכוכבים ודאי אם יש בידם למנועם מלומר קדושה הם מחויבין למנועם ואם אין בידם למנועם ע"כ"ס לא יענו אחריהם אמן ולא קדושה ואם עדיין אינו

עליו מתחלה דאף בשעה שיצא כבר ידע ונתחייב דאם יכלו במקומו שיאסור לו אף שלו ואעפ"כ כיון דלא כלו ממש בשעת יציאתו לא חל עליו חומרי מקום שיצא משם ואף ל"ק שם דרבנן ס"ל חייב לבער היינו כיון דעכ"פ עיקר החיוב כבר חל עליו מתחלה אבל בתקנה שנתחדש אחר יציאתו ולא חל עליו מתחלה כלל או כשיצא ל"ע אינו חייב בחומרי מקום שיצא משם ובפרט כיון דר"ש גופו חזר והוכרח לפרש איפוך דרבנן לקולא מוכח דאף בכה"ג שייך חומרי מקום שיצא משם מכ"ש בנדון דידן ואף דמשיג שם הש"ס שינויא אחרינא מ"מ בגוף הדין לא חזינן דפליגי עליו לדינא ואף אם פליגי דוקא כה"ג שציקר החיוב חל כבר לכשיכלה אבל כה"ג שלא חל כלל עד שיצא ל"ש כה"ג חומרי מקום שיצא משם דלמעט בפלוגתא עדיף בכל דוכתא כידוע כנלפע"ד. ולכאורה יש לדחות רא"י זו דיש לחלק דשם מיירי לענין פירות דהנה זה ודאי דהאדם עצמו מותר לאכול מפירות מקום שלא כלו דבזה לא שייך חומרי מקום שיצא משם דפירות אותו מקום לא נאסרו וכיון שכן אף פירות שלו מה בכך דהוא דעתו לחזור ונתחייב בני מקום הראשון הפירות אין עתידין לחזור כיון דבא לאוכלם כאן אי"כ שוב מאותן שאוכל כאן לא יחזרו עוד ושוב הם נעשו כפירות אותו מקום שלא אכלו ולכן מותר לו לאכול דהם כפירות אותו מקום ממש ובוהו ל"ש חומרי מקום שיצא משם ומהו גלמוד דכ"ד שאסרו דבר אחד של מקומם וה"י ביד איש מאנשי המקום דבר זה בעיר אחרת מקודם שנעשה תקנה זו מותר לו לאכול שם דהדבר המאכל נעשה של מקום השני ולא נחשב של הראשון ובהיתר אוכלו אבל אם הוא התקנה על האדם שהוא לא יעשה דבר פלוני כגון מלאכה בע"פ קודם הצות או כדומה או כיון דהאדם דעתו לחזור אי"כ נחשב הוא של מקום הראשון וכל עליו התקנה עכ"פ ואסור לו לעשות זה ח"ב ונכון לדינא :

ס' צ"ו. שא"ל בהיתר אשר נבנה בשבת ע"י עכו"ם אם מותר לאדם חשוב לשכרו לדור בו. הנה כבר ראה ר"פ מ"ש בס"י רמ"ד שנתכן להחמיר שלא יכנס בו ישראל ומה שהלך ר"ם בין כל הבית ובין חדר אחד שבטל ברוב דבר תמוה ומביא לידי גיחוך חזק בשלמא אם הוא אסרינן מן הדין הוא מקום לחקור

לו חיוב רק רשות וכיון דבמשנה נקט סתם עונין אמן אחר ישראל המברך משמע כל הברכות אף ברכת הנהנין ובפרט כיון דנקט דומיא דעונין אחר עכ"ם ובעכ"ם לא שייך ברכת המצות ובע"כ מיירי בברכת הנהנין ודומיא דהכי קאמר דעונין אחר ישראל היינו ברכת הנהנין וע"ז שפיר קאמר הטור דלא הוי חיוב רק רשות ולכן א"ש הוכחתנו הנ"ל דמה דאמר' גדול העונה אמן יותר מן המברך זה מיירי גבי בהמ"ז דשם כיון דאחד מוציא חברו משמע דזה אינו בכלל ברכת הנהנין רק הוי ברכה חיובית ולכן בזה החיוב לענות אמן אבל בבה"ג דאין אחד מוציא חברו בזה י"ל דלא הוי חיוב לענות אמן רק רשות. ומ"ש לפרש לו כוונת הטור' ס' ר"טו סק"ב מה שמפרש דברי הטור במ"ש שלא שמע כל הברכה דמה סברא וחילוק יש בזה הנה י"ל כוונתו כן דעיקר עניית אמן גלמוד מקרא דויברכו שם כבודך על כל ברכה ותהלה וכן מפסוק כי שם ה' אקרא הבו גדול לאלקינו ולכן עיקר עניית אמן הוי השומע הוכרת השם ולכן אם שומע כל הברכה היינו הוכרת השם או חייב לענות אבל אם לא שמע השם רק יתר הברכה אין חיוב לענות אמן רק מי"מ כיון דידוע שה"י כאן הוכרת השם מותר לו לענות אמן :

ס' צ"ו. נסתפקתי באחד שיצא ממקומו למקום אחר אדעתי ללחור ואח"כ נתחדש איזה הקנה שם בדבר איסור וכדומה אחר יציאתו ונתוודע לו במקומו השני אם מחויב לקיים שם הקנה זו או לא אם שייך בזה חומרי מקום שיצא משם כיון שלא נתחדש התקנה עד אחר יציאתו או גם הוא צריך לקיים ובפרט אם נעשה שם תקנה לאסור שם כל הנבינות של נכרים בין שהי' נעשה בין מה שכבר נעשה או כדומה שאסרו שם שחיטת פלוני בין מה שכבר שחט בין מה שישחוט ואחד ה' במקום אחר ודבר הנאסר בירו שם והוא הוציא בהיתר משם אם נאסר עליו הדבר הזה בתורת חומרי מקום שיצא משם או לא. ולכאורה יש לפשוט מפסחים ג"ב אר"ש ברי' דר"א מלתא אחריתי קאמר ר"י וה"ק או ממקום שלא כלו למקום שלא כלו ושמע שלכו במקומו וכו' אלא איפוך דחייב לבער וכו' ולפי' בודאי הלכתא כתי"ק דאינו חייב לבער ולא שייך בזה חומרי מקום שיצא משם כיון דהולכים בהיתר אי"כ יש גלמוד ק"ו מה התם דעיקר החיוב חל

ויקבענו על פתח ביתו על הלוח להתודע ולהגלות כי בית זה מושכר להאדון למלאכת יי"ש ועיריב יתפרסם הדבר ויצא קול ובפרט בשבת יהי זה קבוע שם וליכא חשש לעיבור ושב למ"ע :

סי' צ"ט. שאררה ישראל שיש לו רחיים של סוסים וטוחנין בשבת והבהמות של ישראל. הנה חלילה להתייר אף לא דרך מכירה כי הערמה אסור בשל תורה כהתב"ש וגם בדרכנן היכי דהוי חשש מ"ע ופרסום אסור ולא התיירו רק בחמץ בפסח דהוי הפסד גדול ולרבים וגם הרבה עושים כן ואיכא פרסום דהוי דרך מכירה וליכא חשש מ"ע וגם חמץ בפסח חמור בעיני העולם ולא אתי למחשדי אבל בעלמא אסור לעשות דעכ"פ מ"ע איכא. ומה שהעיר דבכמה דוכתא כגון במע"ב ובחמץ מהני הערמה ובב"ש פ' השוכר דאמר ערמה אינתי עביד בזה ויודבנן וכן ביר"ט אסור הערמה. זה לק"מ דהלכל כך דלפי מה שהוא לפנינו אין בו איסור כלל וגוף המעשה נעשה בהיתר כגון בחמץ הדנקרי אינו עובר בב"י ומותר להנות מחמץ וכן במע"ב דלפי מה דהוי לפנינו דהם פודיין המעשר אין בו איסור רק ההחשש הוי דבאמת הוי שלו ולא של הנכרי ויש חשש איסור בזה אם הוי היתר לפנינו אף דהוי ע"י הערמה אין קפידא אבל התם בב"מ הנה לסרס גם הנכרי אסור וא"כ המעשה נעשה באיסור בודאי רק דהספק הוי אם נעשה בדעת ישראל וראוי לקנסו או שלא מדעתו ואין ראוי לקנסו לכך בזה הערמה הוי רק בענין מי עשה האיסור ומי ראוי לקנסו לכך כיון דעכ"פ האיסור נעשה בודאי לא מהני הערמה וכן ביי"ט דהערמה גרע ממוזי דחתם בישול גיפוי הוי איסור דהרי לחול או לנכרי אסור מן התורה וא"כ המעשה הוי באיסור דמן המעשה לא ניכר :ם מבשל ליריט או לחול או לנכריים רק אם הוא מכיין ליריט התיירה התורה וכיון דמפאת המעשה יש כאן איסור מבורר רק הכונה מתיירתו לכך כל דהוי הערמה הוי כאין כאן כוונת היתר ונשאר באיסורו כגוף המעשה וז"ב. ומ"ש על התב"ש ומק"ח שפולטו בסוגיא דמעשר דמערימין ולא הביאו הירושלאמי דשאני מעשר דכתיב ב' ברכה. א"ש בפשיטות דבע"כ ש"ס דלין לא ס"ל כן דא"כ וריי אם נאמר דבעלמא אסור מן התורה הערמה ובמעשר יהי מותר מכה דכתיב ב' ברכה א"כ מה פריך הש"ס בניטינ

לחוקר ולומר דזה בטל ברוב אבל כיון דגם לשיע מותר מן הדין רק מכה חומרא אוסר והיינו מכה קנס דקנסינן ל' וכדמוכח בשי"ט ואחרונים וא"כ לענין קנס מה חילוק הוי אם נבנה כל הבית או מקצתו ועוד אין שייך לומר דכל הבית נבנה ביום אחד ובודאי גם כוונת הש"ע דמעט ממנו נבנה בשבת ומ"מ אוסר. ועוד אם נבוא מטעם ביטול הרי דר בכלו יחד לא שייך ביטול כמו דקיי"ל בטומאות משא דכמאן דאיתא דמיא. ועוד אם נבוא לדין ביטול נאמר דהרי זה הוי קבוע וכמע"מ דמי ול"ש בזה ביטול ואף אם הוי כוונת הש"ע לא ע"ד זה מ"מ היינו לאיש פשוט אבל אדם חשוב ודאי אין ליכנס בו כי אין זה מדת חסידות ות"ל עלה כן במחשבתו ואח"כ מצאתיו בעין יעקב בפכ"ג משבת במעשה דחטיד אחד שתישב וכו' ונמלך ולא גדרה שכתב בגליון בשם המהר"ש דאע"ג דהרהור מותר וגם הוי שוגג בהרהור מ"מ מדת חסידות עביד עיי"ש ומה דקנסו חז"ל באיסור שבת לא להבעלים קנסו רק להבית קנסו כעין דקנסו בחמץ שעע"פ משום לתא דיריה קנסו כן הי"ג לא להבעלים קנסו רק להבית לכך לדעתי יחדל מזה ולא ישכרנו : **סי' צ"ח. ע"ד** שאלתו נדון ר"ח שורף הנה בשיבול לקחתו שכר אכילת הבהמות והיי"ש אין בו איסור כלל כיון דהוי שכר שבת בהבלעה ושמירתו אין בו איסור אם לא ידבר כלום מהעסק כמ"ס כ"ז בסי' רמ"ד בסופו ובסי' ש"ז וממה ששחו הבהמות ממה שגולד בשבת כיון דגמרי בידי אדם אין בו איסור אפי' לאדם ומכ"ש לבהמות כמ"ס סי' רנ"ב ואין כאן איסור רק מה שהנכרי עושה זה בביתו והנה לפ"י האמת הוא מושכר להנכרי בהבלעה ואין בו איסור רק מ"ע והנה אם כוונת ר"מ כמ"ס ר"ח שורף היינו שדרכו להיות פועל היי"ש הנקרא וויינר בזה הוי כידוע שדרכו להשכיר דמפורש בסי' רמ"ג שהוא מותר וה"ג בזה הוי כידוע שדרכו להשכיר דמי כיון דנקרא שמו וויינר וידוע דהוויינר אינו עושה מלאכה של הבעה"ב ובבית אחרים הוי כנתפרסם שדרכו להשכיר ואין בזה חשש כלל ואם אין כוונתו על וויינר ואין הדבר עדיין מפורסם שדרכו להשכיר להאדון או יעשה כמ"ס בשה"ח שיהי כותב כן בערכאות שלהם שהשכיר ביתו להאדון לשרוף בו יי"ש וכל מעשה עירכאות יש לו קול וליתר שאת יכתוב על נייר באותיות גדולות אשורות

הנכרי אבל אם הוא של ישראל נהי דהוי כבשל
בשר לצרכך מ"מ כיון דהוי בפרהסיא ויש חשש
מ"ע דסברי דהוי לצורך ישראל צריך לסלק
ולכך מחויב למכור הכל לנכרי כאשר כתבתי
בנוסח השט"מ בזה:

סי' ק"ב. נדון למכור הרחיים שבעיר המושכר
לישראל וגם הסוסים לעשות

בהם מלאכת טחינת המצות בפרהסיא: תשובה.
ישתקע הדבר ולא יהי נאמר כי נעשה מומר לח"ל
שבתות בפרהסיא כי הנה היתר מכירה לא מהני
רק היכי דהוי בצינא לא מה דהוי בפרהסיא דיש
לחוש למ"ע ואפי' כאבלות דרבנן כתבתי בתשובה
שאינו מותר במכירה לישב בחנות בפרהסי' והוכחתי
כן בכמה ראיות ומכ"ש בשבת החמור ורק בפסח
שאני דהכל עושים כן ויש הרבה בזה הוי גלוי
לכל דהוי דרך מכירה וליכא מ"ע אבל בדבר
דאינו לרבים רק ליחיד ודאי שייך מ"ע והרי
במרחץ להשכירו ה' מותר מדינא ואינו אסור רק
מכח מ"ע וא"כ מה לי זה מה לי מכירה סוף
סוף מ"ע יש ואף דרחיים דינו כשדה היינו בזמנא
דהוי הדרך לאריסות אבל כאן בזה"ו אין דרך
רחיים באריסות והוי כמו מרחץ ובפרט הסוסים
ודאי אין דרך לאריסות ומה מהני המכירה הרי
יש מ"ע ומה גם לפ"ד התביש דלא מהני מכירה
דרך הערמה רק בדרבנן ובתשובה לה"פ כתבנו
באריכות לחוק דבריו מכל מערער וטוען וביקש
הרב הגאון הקדוש עליון דק"ק בוטשאטש זי"ע
לשלוח לו תשובתי ובימי' הללו מצאתי בירושלמי
פ"ג דפסחים בסוגיא דביצה מפרשינן חלה בטומאה
ביו"ט מבוואר בו כן דאינו מותר הערמה רק
בדרבנן לא בשל תורה לכך ישתקע הדבר ולא
יהי נאמר זה להיתר:

סי' ק"ג. נדון המרחץ להשכירו הבלן לשבתות
לנכרי. אין לו היתר להשכירו

לנכרי על השבתות לבד מ"ע דהוי שכר שבת
שלא בהבלעה ולאורה ה"ל היתר בזה דמה
דאסרו הפוסקים ליקח שכר שבת שלא בהבלעה
היינו אם המרחץ של ישראל בעצמו או הו"ל
השכר לעצמו וא"כ נו"ל שכר שבת אבל בנדון
רו"מ שבני העיר משכירים המרחץ לאיש אחד והבלן
השוכר משכירו לנכרי בשבתות נראה דזה מותר
כיון דשכירות לא קניא א"כ אין המרחץ של הבלן
א"כ מ"מ בני העיר מותרין ליקח ממנו שכר אף
של

בניטין שם למ"ד דאינו זוכה לאחרים ממשנה
דמ"ב נימא נמי דמ"ב ק"ל דכתיב בי ברכה
לכך בע"כ הש"ס לא ס"ל חילוק הירושלמי לכך
לא הביאוהו ולדינא חס להקל בפרסום חלול
שבת כזה ואוושא מלחא:

סי' ק"ד. שאצתו בנדון הפאסט והסוסים
של ישראל. הנה מה

שצידד לומר דהוי רק דרבנן אין נראה דע"כ
שבינת בהמתו הוי איסור תורה מיהו עצה זו
שכתב רו"מ להפקיר אותו בפני ג' יפה כתב כיון
דהוי פקודת המלך שילך אף בשבת ע"כ שהוי
כדיעבד מותר לכ"ע להפקירם בפני ג' ונראה לי
עוד שאחר ההפקר ימכרו לנכרי בכל ע"ש וממ"ז
אם מועיל ההפקר די ואם אינו מועיל שוב מהני
המכירה ודעת המק"ח דמכירה לנכרי מהני אפי'
בשל תורה ונהי דאין דעתי כן ע"כ בצירוף ההפקר
יעשה כן ואם אפשר יעשה עוד דבכל עגלה לא
יהיו כל הסוסים של אדם אחד רק יהיו מקצת
סוסים מאיש זה ומקצת מאיש אחר ובאם הוי רק
ב' סוסים בעגלה ויהי' מזה אחד ומהו אחד והנה
קיי"ל בבני אדם בזה יכול וזה יכול ועשוהו ב'
פטורין וכל שבאדם פטור בבחמה מותר לכתחלה
ויעשה כל ההתפעלות שיהי' בדרך היתר גמור:
סי' ק"א. מ"ש להתיר בנדון המעשה פ"ק
שטערוויטץ שכתבתי נו"ס

שטר מכירה דימכור גם הבייטין של יום ר' לנכרי
ועז"כ כיון דמוכר הגוראגניע לנכרי שוב הוי כבשל
בשר שלי לצרכך דמותר. יפה אמר אך לפי האמת
ז"א דאם לא ימכור הבייטין של יום ר' א"כ יהי'
היי"ש הבא מהם של הישראל והוי לצורך ישראל
וגם אם נאמר כדעתו דהוי לצורך הנכרי י"ל כיון
דבאמת פרהסיא הוי דהוי במחובר ומה שמכרו
לנכרי על שבת זה אינו מפורסם כלל ועדיין יש
לחוש למ"ע רק בתשובה לטארנאטל כתבנו טעם
ההיתר בזה דחשש מ"ע אינו מוטל רק על הישראל
בדבר שהוא שלו מחויב שלא להיות נמשך ממנו
מ"ע וחשדא אבל היכי דהוי של הנכרי אז אף
דאיכא ב"י מ"ע אין החיוב על ישראל לקנות ממנו
ולסלק המ"ע הנמשך מן הנכרי וכעין זה כתב
המנ"א בס"י ח' דאינו מחויב לקנות מן הנכרי
לסלק החשש שמא יהזור וימכרו לישראל עיי"ש
כן ה"ג אם מכרו לנכרי אינו מחויב לקנותו מן
הנכרי לסלק המ"ע ולכך תינח אם הוי הכל של

ועוד הערמה בדרבנן אינו מותר רק מה דגוף המלאכה דרבנן אבל מה דגוף המלאכה היא של תורה כמו דאמירה לנכרי אסור משום שבות ה"ה מכירה לנכרי בהערמה אסור מכח שבות דכך היא שבות לעשות ע"י נכרי בדרך מכירה כמו בדרך שליחות וחד טעם וחד שבות הוא כיון דהוי המכירה דרך הערמה וגם כיון דהוי פרהסיא ומלאכת מחובר בזה ודאי לא מהני מכירה דרך הערמה ואפי' באבלות דהוי דרבנן אינו מתיר מכירה בפרהסיא דדרך מכירה לא התירו רק בצניעא או בפסח כיון דהלל יודעין דהמנהג כן אבל בלא"ה אסור בפרהסיא במה שאין דרכו דרך מכירה והא מרחץ אסור אפי' דרך היתר כיון דאין דרכו בכך ואינו דומה לשדה היה בזה. לכך מכל הלין טעמא אסור לעשות כן ולמעשה לא יבנו עוד לחלל שבת בקיה ובפרט דהבעלים עומדין ורואין רע עלי המעשה בהיתר זה:

סי' קי"ז. אשר אלא אם לנהוג היתר למכור בהבמות לעשות בהם מלאכה בשבת ויו"ט הנה חס להזכיר לעשות כן כי הוא מלאכה דאורייתא ויש בענין כזה פרסום בעיר לכך חלילה לעשות כן ומה שכתבתי לו כבר להיתר בימי אבל שאני אבלות דרבנן דקיל גם אינו פרסום כי כן כמו חילול שבת ואף שתרצתי בזה הפס"ג בהל' שבת מ"מ לא מפני שאנו מדמין נעשה מעשה כי יש לחלק בכמה גווני בין אבלות לשבת חזא דבאבלות הוי רק חד איסור מכח שהוא מריית בהם אבל מה דבהמות עושין או מלאכה אין איסור משא"כ בשבת הוי ב' איסורין אחד דגוף הבהמות עושין מלאכה והוי איסור אפי' אם הוי בחנם והשנית מה שנוטל שכר ואם השכיר הבהמות לקבל שכירות לפי ערך הימים יום הוי גמי נוטל שכר שבת ואסור ועוד אבלות לא שכיית משא"כ שבת ויו"ט זה קביעא וקיימא ואם נתיר יעשה כן בכל שבת לכך חלילה להתיר בזה:

סי' קי"ז. שאֵלֶּת הנה כת ראשונה שנוהגין להעכרים מעות בהלואה ואומרים להם שיקנו המלח ואם אצטרך אקנה ממך המלח בזה ודאי יפה עושים אם אי אפשר בע"א אך שני הכיתות השניים והשלישים המה עושים שלא כדין והמה מחללי שבת ולא מבטלי כח השלישית רק גם כת השני' הוי מחללי שבת

של שבת כיון דלגבייהו הוי שכר שבת בהבלעז והבלן מותר ליקח שכר שבת מן הנכרי דהרי אינו נוטל לעצמו רק נותנו לבני העיר א"כ אינו נוטל הוא שכר שבת ולבני העיר מה להם ממי מקבלים אם מישראל או מן הנכרי דסוף סוף הוי בהבלעז לכך ה' ג"ל בזה היתר חדש מיהו למעשה לא מלאני לבי גם בזה ליגע בכבוד השבת לכך ג"ל דיעשו כך דבני העיר ישכירו להנכרי המרחץ על כל השנה ואף דהנכרי אינו בר הכי הנה מדרבנן מותר להיות כידוע גבי חמץ גם בזה אין הערמה ניכר כל כך והישראל ישכור מן הנכרי על כל ימות החול וימות השבת יהיו נשאין להנכרי א"כ אין הישראל מקבל שכר שבת מן הנכרי כלל ובני העיר מקבלים שכרם בהבלעז וזה ודאי עצה נכונה ומותר. ומופלג אחד הראה לי דברי הפס"ג הי"ט סי' ת"ג שכתב דדרך מכירה בכל ע"ש מותר ודוקא להשכיר אסור ולפענ"ד אין ג"ל זה דהרי מכירה לזמן הוי רק קנין פירות ולא כהק"ג דמי א"כ מ"מ מכירת המרחץ גופו אינו מכירה והפירות אינן בעולם בשעת מכירה לכך הוי רק כשכירות קרקע והוי שכר שבת ואין לו היתר רק כנ"ל:

סי' קי"ד. שאֵלֶּת במחויקי הפאסט קבלתי עלי שלא להתערב ידי בשום היתר בשבת ובפרט בנדון מכירת הבהמות בשבת דהוי איסור תורה ובשל תורה ל"מ המכירה דהוי הערמה כדעת התב"ש והוא עיקר ואם כבר עשו ישכרו סוסים של נכרים לכל שבת ושבת ואו מ"מ מותר אם שכירות קניא הדר הו"ל של הנכרי הנוסע בהם בשבת ואם שכירות לא קניא שוב אין הבהמות שלהם ומה שישלחו אגרת יסמכו על הדעה דשכירות לא קניא ואם ישלחו הסוסים בחיל ויתעכבו עד שבת או יפקירו אותם כמ"ש בס"י רמ"ו ויותר מזה לא אכניס בחילול שבת: **סי' קי"ה. במורה** שחורה שיכנו ישראל שבת: בשבת ע"י שימכרו הבתים והקרקע לנכרים ובונים בריש גלי בשבת והבעלים עומדים אצל הבנין הנה זה חילול שבת גמור כי מלבד מה דהוי גוף המלאכה דאורייתא לא מהני הערמה כדעת התב"ש ואף דע"י נכרי לא הוי רק שבות מ"מ חזא דמלאכה גמורה ומפורסם כתבו האחרונים בשם ארעא דרבנן בשם הריטב"א דזה אסור מה"ת אפי' ע"י נכרי.

מהם לעשות מנעלים ודאי אסור מכה אין מביאין כלים מבית אומן. ובהיתוי בזה תמהתי על הג"א הובא במג"א סי' רנ"ב דנכרי העושה מנעלים למכור ואסרו הריו"ט משום מוקצה וכו' ותמוה הרי אין מוקצה בשל נכרי כמ"ש המג"א סי' תקי"ז עיי"ש והנה כוונת המג"א כפשוטן שתמה עמ"ש הב"י על הגהות מדרכי דיש לתמוה על הכתיר

דהא אין מביאין כלים מבית האומן ומתוך זה נכנס לחלק בין אם עושה האומן רק לישראלים הקונים ממנו או עושה למכור לכל מי שירצה וע"ז תמה המג"א דמה תמה הב"י על המתיר מהך דאין מביאין כלים הרי הך דאין מביאין הוי רק

לכתחלה והגהות מרדכי מייירי בדיעבד ולכך נהי דאין מביאין לכתחלה מ"מ בדיעבד מתיר ויש אוסרין אפי' דיעבד אבל להתיר לכתחלה לכ"ע אסור ואין חילוק בין אם עושה לצורך ישראל המבקש ממנו לעשות לו או עושה למכור בשוק כן הוי כוונתו בפשיטות ואין פנאי לעיין בפמ"ג ובמח"ש מ"ש בזה ולדעתי הכונה כן ולכך להמג"א מכ"ש דאסור בנ"ד וגם להרמ"א נראה לאסור מטעמים הנ"ל: סי' קי"ז. שאר"תו אין יתנגתו הנשים בהדלקת נרות של שבת

אם טובלין בליל שבת הנה עיקר התקנה שידליקו תחלה ויתנו שאין מקבלין שבת וכן אני מורה תמיד ומצאתי כן בסידור ד"ת ומ"ש ר"מ שהבע"ל ידליק ויברך גם זה נכון אך מ"ש שאחר ידליק והיא תברך אח"כ זה מנהג בורית דכל מצוה הנעשה ע"י שליח ראוי לברך בשליח ועיין בטו"ז יו"ד סי' א' ובה"פ סי' תל"ד ובח"י ותמיהני למה לא הרגיש ר"מ בכ"ז ומצאתי בסידור הנ"ל שכתב ג"כ כן. ומ"ש דע"י שליח אין האשה מתקנת חטאה מה שכיבתה נרו של עולם לא ידעתי למה לא כוון דבכל התורה שלוחו כמותו והני כהני לולי מי איכא מידי הוי אמרינן שלוחי דידן גינתו והוי כפרתנו על ידן ולכך אין ע"י שליח הוי כרה ומ"ש דא"כ יאסרו במלאכה יו"א דאיסור המלאכה הוי מכה קבלת שבת וזה הוי כמו נדר ונדר ע"י שליח לא מהני ולכך לענין המצוה וקיומה נעשה שליח אבל לחול איסור מלאכה לא מהני בזה שלוחות:

סי' קי"א. ע"ד אשר שאל במה שנוהג לומר ק"ש אחר צה"כ בביתו ומסתפק

בעש"ק בלילה אם לומר קודם ק"ש שהוא ספק

או

כי יש דעות דיש שלוחות לנכרי לחומרא ויש דעת הריטב"א דבכל הדהבר נעשה בפרהסיא ברבים אף מקח וממכר הוי ד"ת וגם עכ"פ שבות ודאי הוי ודעת התב"ש דכל דמחלל שבת בפרהסיא אף בדרבנן נחשב מומר לחלול שבת לכך חלילה לעשות כן רק כפי כת הראשונה מותר לעשות אם א"א בע"א:

סי' קי"ח. שא"א מותר לייך על ליצוטאציע בשבת הנה זה ודאי אסור והול"ך הוי מחלל שבת בפרהסיא ועיין בתב"ש שכתב דהמחלל שבת בפרהסיא אפי' בדרבנן הוי מומר עיי"ש:

סי' ק"ט. שאר"תו באשה שקנתה מנעלים ביום ד' דחזה"מ מחנוני אומן וראתה שהיו בחצי מלאכתם והיו צריכין עוד תקון קצת ואולם ה' שהות ביום שיוגמר מלאכתם קודם יו"ט וקצצו דמיהם ונדבר ביניהם לשלוח שליח למחרתו ביו"ט באור הבוקר בעת פתיחת החנות עם המעות ותקבל המנעלים ושאלה את פיו והורה דלשלוח המעות ביו"ט ודאי אסור רק ציוה לשלוח המעות בעיר"ט ולקבל המנעלים ביו"ט. לדעתי לא יפה הורה ראשון מ"ש ר"מ דבנכרי מעות קונות דבר תמוה אמר שרוב הפוסקים הסכימו לדעת ר"ת דבישראל מעות קונות ובנכרי במשיכה עיין חר"מ סי' קצ"ד וביו"ד סי' ש"כ וא"כ לא קנה הישראל רק כשמשיך ועוד אף אם מעות קונות כאן כיון דבעת שנתנה המעות עדיין לא נגמרו המנעלים והוי כדשלב"ל דלא קנה כיון דלא נגמר ואף דהרי קיי"ל אף בהוכר העובר הרי"ל דשלב"ל עד שגולד וה"ה בזה ואף דברמ"א סי' ר"ט מבואר דחנטו הפירות מקדי דבר שבא לעולם כבר מבואר בסמ"א דתרת"י בעינן שיהי' בעין וממילא קרבו משמע הא אם לא רבו ממילא אף דהוי בעין ל"מ עיי"ש א"כ ה"נ דשלב"ל ועוד נראה דבלא"ה אסור מכה אין מביאין כלים מבית האומן ואף דהרמ"א התיר במנעלים היינו בזמנן דדרך ה' רוב אומנים עשו לעצמן למכור כשיודמן ורוב העולם לא היו הולכין לאומנין לעשות להם מנעלים אבל בזמנינו אדרבא רוב העולם הולכין לאומנים עושי מנעלים ושוכרין עצמן לעשות להם מנעלים ואין בוחרין לקנות מה שנעשה ממילא הנקראים טאנדי"ט כי אומרים דזה עלולין להתקלקל יותר מהר לכך כיון דריבן עושין לאנשים הלוקחין

היו באותו נס. לדעתי מנהג ישראל תורה הוא כי אין דברי האבודרהם נראין בזה דבשלמא גבי ד' כוסות ומגילה דעיקר המצוה הוי לזכרון והודאה על הנס עצמו לכך שייך לומר דאף הן הוי באותו נס אבל בלח"מ אטו הוי זה להודאה על גס המן ז"א רק זה הוי זכרון על מה שירד ביום הששי לחם משנה וזה עדות ואות על מצות שבת וא"כ הוי מצותו רק לזכרון ועדות על השבת וא"כ הוי רק כשאר מצות והריב"ש כתב לולי דגלתה התורה דכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה הוי גשים פטורין אף מקידוש השבת לכך נהי דילפינן מזכור ושמור דחייבין בקיה מיהו לשאר מצות שבת דהוי בקום ועשה פטורין דהוי מעשה"ג. ועינן דהתוס' בתולין הובא בפמ"ג סי' שמה במשבצות דבזמן שהיו ישראל במדבר ה' המדבר מצמחת עייש וא"כ לפ"ז לא הוי צריכין למן אחר שהי אפשר לזרוע במדבר אך י"ל ע"פ חז"ל בשבת פ"ה גבי מי שלא ה' לו שחר להניק וכי דתיא כמה גרוע אדם זת וכי ושרש הבעל עקרה הכונה דס"ל דנ"ג שלא כדרך הגרוע גרוע וטפי ה' עדיף אט' ה' צנעט לו נס כדרך הטבע וא"כ ה"נ בודאי ה' בידו ית' למעט בנס שהצמיח להם תבואה במדבר אך כיון דהם לא המתינו התלוננו עליו ית' לכך עשה להם נס שלכדה"ט יורד המן מן השמים להראות כמה גרוע אדם זה וא"כ הינח הזכרים דהם התרעמו ולא היו ראויין לנס כדה"ט להצמיח להם תבואה לכך נחשב זה הנס להם לטובה דעכ"פ נתן להם מן ולא מתו בהנשכ אבל הנשים לא התרעמו ולא היו במתלוננים כמו שלא היו בעגל ובמרגלים א"כ הם לא נצרכו לנס המן רק ה' אפשר להם למעט בנס ולהצמיח להם במדבר כדרך הטבע לכך אין להם ליתן הודאה על זה ולכך אין נהגין בזה כאבודרהם ומנהג ישראל תורה הוא א):

סי' קמ"ו. נדרין הנר בשבת אם לטגרו ולראות בו

או לעשות קידוש קודם לדעתי אין ספק לומר קידוש אח"כ ומקודם לקרות ק"ש דמלבד שמנהג העולם לומר כמה דברים קודם קידוש ולמה יגרע אמירת ק"ש תחלה אך גם מדינא נראה כן דהרי ב"ש ס"ל בפ"ח דברכות דמברך על היום ואח"כ על היין דכבר קידש היום ועדיין יין לא בא רק ב"ה ס"ל להיפוך מכה דהיין גורם לקידוש שתאמר או דהיין תדיר אבל בק"ש הוי להיפוך דהרי חל הליילה תיכף וחל חובת ק"ש תחלה ואח"כ קידוש גם הק"ש הוי תדיר ודאי ק"ש קודם לקידוש וגם אסור לאכול עד שיקרא ק"ש תחלה וכל דאסור לאכול אסור לו לקדש דבעינן קידוש במקום סעודה חל ק"ש תחלה וי"ב :

סי' קי"ב. בדרבך מנהגו לקבל שבת ב' שעות קודם הליילה הנה ודאי יפה עושה וכל המוסף יוסיפו לו ברכה מן השמים וכל הור"י ה"ו משובח אך מה שהי' מנהגו להתפלל מנחה אח"כ זה לא יאות עביד כאשר הרגיש בפצמו אך מה שנגזר אח"כ להתפלל מנחה אחר חצות יפה עושה ולא יניח מנהגו אף שהי' תפלל מנחה עם הצ"בור וקב"ר שבת קודם ומה ששאל על מנהגי ידע כי אני איני נוהג שום דבר תומרא יותר מדלת העם ומהדיוט שבהדיוטים הלאוי שיהי' חלקי לעוה"ב עם חד עמא דארעא הולך תמים ודל' : **סי' קי"ג. שאריתו** במי שקידש עליו היום שפורס מפה ומקדש אם צריך לחם משנה הנה זה תליא בשני הדעות המבוארין בסי' רע"א דאם צריך לחזור ולברך המוציא או צריך לח"מ ג"כ ואם א"צ לחזור ולברך המוציא א"צ לח"מ וז"פ :

סי' קי"ד. שאריתו למה לא נהגו הנשים בלחם משנה ואין לומר דהזכר מוציאם בשלו א"כ לא יברכו ברכת המוציא ג"כ וזה גרם לו מה שראה בפמ"ג שכתב בשם אבודרהם דגם נשים חייבין בלח"מ מכה דאף הם

א) ענית להשאל מה ששאל נהי דכתיב דכרי האבודרהם ללא שייך צוה שאף הן היו בלח"מ נס אחי הרי הרין פקח כל כתבו כתב פקח על אבודרהם בשם הר"מ וח"כ כתב דנלא פקח זה כיון דליתקא זכירה לשמירה ונשים חייבין בקידוש קאם ד"ה היה לכל חיוניי שבת והכיחם המניח סי' רנ"א ס"ק י"א ע"ל הנה ח"ן זה מוכרח דהרי קיי"ל ד"ל קים לי כהפוקים כהאי ולא קים לי כהאי א"כ ה"נ כיון דר"מ ולאבדוהם נתנו פקח מכה שאף הן היו בלח"מ נס ולא כתבו מכה דליתקא זכירה לשמירה דלא ס"ל כהר"ן רק ס"ל דדוקא לזכירה ליתקא ולא לשאר דיוט א"כ צוה קיי"ל כותיהו דליכא צוה חיונה לנשים מכה היתקא וכו' לא קיי"ל כותיהו לומר דאף הן היו בלח"מ נס מפקח שכתבתי ונפרע דלשון הש"ם דל"ר חלה כ"א נשים חייבות בקיה ד"ה ולא לחם נשים חייבות בכל מ"ע של שבת ד"ה מכה היתקא מוכח דרק לקיה היתקא ולא לשאר דכריום ולכך לא קיי"ל צוה כהר"ן רק כר"מ ואבודרהם ולפעט דידהו נמי לא קיי"ל מפקח ס"ל ונחמת המו"י כתי' רנ"א לא נקט הפקח על המניח כפעודה ג' רק מכה ללכולם נאמר אללוהו היום והיונו דס"ל מ"ש דאין הכנה לומר ללכל מיני עוין הס ודוק :

בו דרך זכוכית ודאי מותר כיון
דהוי היכר בגופו הוי כמו אם מסר שמירתו
לאחר לשמרו כן הני ואינו דומה למ"ש הבי"ח
בה"ס דא"י גבוי קומות אסור דשם אין ההיכר
בגופו דכמה פעמים מעמידן בלא"ה שם כלים
אבל לסגור הנד אין דרך בכך מעולם והוי היכר
גמור ודאי דמותר :

ס"י קמ"ז. שא' בדין אם מותר ללמוד בלי
ש"ק נגד מיללעליכט נראה
דמותר דלא שייך לומר לא פלוג במה דהוי לו
שם מיוחד בפ"ע דודאי בנר שאין לו שם מיוחד
רק בסתם נראה בזה שייך לומר לא פלוג אף
דלא שייך ב"י הגזירה שמא יטה אבל בנר דיש לו
שם מיוחד כגון נר שעה או נר מיללעליכט כיון
דיש לו שם לוי בפ"ע לא שייך בזה לא פלוג
ומותר ללמוד אצלו בלי חשש ופקטוק כלל :

ס"י קי"ז. שא' אם מותר להדליק בב"ה
בנפט לבן בחול : תשובה.

לדינא אם האמת כדברי הגבאי הנפטר שבזמן הזה
חזא מוקק ואין בו סכנה נראה להתיר ואם כי כח"ר
סתב שהוא כן בדה מלבו הנה זה הוי מלתא
דעל"ג ואפשר לשאל עוד מבינים אם הסכנה בו
שכיח או לא ואם לא שכיח הסכנה בו אף דאפשר
שיבוא לידי סכנה אין בו חשש דבכל נר ובכל אש
אפשר שיבא מכגו שרפה לפעמים גם לאדם אם
יתחיל לשרוף בגדיו רק כיון דלא שכיח לא חיישינן
י"י ומ"ש כת"ר דהוי דבר הנאסר במנין דצריך
מנין אחר להתירו אינו דומה כלל דדבר הנאסר

במנין הוי רק אם הדבר הנאסר בו ל"א אמרינן
שינוי רק טעם ההיתר בא ממקום אחר לכך אמרינן
כיון דעב"כ דבר זה נאסר במנין לכך צריך מנין
אחר להתירו אבל אם הדבר הנאסר בו עצמו נעשה
השינוי בגופו לא שייך לומר ב"י דבר הנאסר
במנין דהרי זה אינו נאסר במנין דהרי הוא גומר
נשתנה וראי' ממשאחז"ל בפ"ב דשבת דבעי אביי
מרבה שמנים שאמרו חז"ל אין מדליקין בהם בשבת
מה שיתן להם שמן כ"ש וידליק ומה מבעיא ל"י
הרי הוי דבר הנאסר במנין והן אמת דיי"ל דזה
כוונת רבה שהשיב לא דאי מדליקין מה טעם
לפי שאין מדליקין והוא מחוסר טעם ולפי הנ"ל
י"ל דכן הכונה לפי שאין מדליקין והוי דבר
הנאסר במנין מיהו באמת ז"א דהרי מפורש בש"ס
הטעם דנאמר גזירה אטו בעין ולא אמר הטעם
מכח דבר הנאסר במנין וגם בחלב מהותך שנתן
לחוכו שמן כ"ש מותר : מכח דהוי גזרה לגזירה והרי
הוי דבר הנאסר במנין ובעב"כ מה דיי"ל שישנו
בגוף הדבר ממה שנגזר עליו לא שייך לומר דהוי
דבר הנאסר במנין וגם מ"ש כת"ר מכח דבא
מדבר המאוס ז"א דדוקא באכילת העכבר הוי כן
דהוא מאוס ביותר כמובן בחוש ולא בשאר דבר
וראי' דהרי לא נאסר בשבת מה"ש דהוי מאוס והרי
הוי גמי למצוה והרי באתרוג שאכלוהו עכברים
פסול' מכח דמאוס מוכח דגם לשאר מצוה קפדינן
על מאוס ולמה לא נאמר כן בשבת לאסור גט
ובעב"כ דהוי לא נחשב מאוס לברך ג"ל דמותר
להדליק בו בחול כנלפענ"ד נכון לדינא א :

שא'

(א) ומה שהקשה כת"ר על הכ"י כה"ל שנת דלחכו למה לא כתב הטור דין דנפט שחור דלחין מדליקין
בו בשבת הנה זה י"ל דהוי ק"ו מעיטרין דנפ"ס מלן דזוכר דלחור כנפס ס"ל דמדליקין בעיטרין
לכן קמ"ל כנפס אסור אבל לדין דלחין מדליקין בעיטרין ק"ו כנפס שחור רק כנפס לכן י"ל דכו חין בו ריח
כל כך כמו בשחור ואין ראי' לו מעיטרין לכן הוי להטור להזכירו לכן כתב הכ"י דזה לא הזכיר כיון דלחף
בחול אסור. ומה שהקשה כת"ר על הרמב"ם כפ"ה משנת הלכה מ"ז שכתב כלום וכו' כיון כנר של ע"ת
בין של נפט שאורו רב הרי נפט לכן אומר שם הרמב"ם אפי' בחול שם כהלכה יוד' ולא חייזי שם כנפס
שחור מכ"ס בשבת אסור אף גרלה דל"ש הדל' הרמב"ם חייזי. כהלכה מ"ז דיש שם גם כר אחר דלא
חומר להדליק כנפס שחור דלא שייך שמה יעשהו ויאל וגר שבת חובת כל דהשמש כל כדקוד לזוהי הנפט.
ועו"ל כיון דמפורש בשבת דף כ"ז דר"ש שזורי מתיר להדליק בשבת כנפס שזורי מתיר להדליק שחור קמ"ל
ר"ש שזורי הרי ר"י בן גורי נמי מתיר ובאמת י"ל קושיות דריב"א דלחמ מה יעשו וכו' מוכח דס"ל דלחין
אפשר תמי אפשר כר"א דס"ל כן וא"כ י"ח לכל התורה דלחין אפשר תמי אפשר אבל ר"ש שזורי ס"ל כמ"ד
דבעלתא אין דלין אפשר תמי אפשר רק כלן ס"ל דמדליקין כנפס חלד עמלו ולא מחמ מה יעשו רק הם חומרין
חלד עמלו וכיון דלחמ תחלה ומדליקין בשמן גדים וכעיסרין ר"ש שזורי לומר מדליקין בשמן פקוקות וכנפס ומללח
זכר בעיטרין מוכח דלחין דנפטרין וס"ל דנפט קיל מעיטרין לכן ס"ל להרמב"ם להלכה כר"ש שזורי
לכן מתיר כנפס שחור. ומה דמנחות גבי הלכה כר"ש שזורי דלא מנה גם זה היינו דלא מנה שם רק בשל
חורה ולא נדרבנן גם לא מנה רק מה דמפורש להדיא להלכה כר"ש שזורי כנלפענ"ד לפום ריהפא. ובהיותו כזה
הוי ק"ל מה דלחתיקן ככ"ס דלחין מדליקין בעיטרין מפני שריחו רע וגר בשבת חובת והרי המו"ל כ"ס רס"ד
הקשה כמה דלחין מדליקין תכלך מהותך הרי זה נופא גזרה והוי גזל"ה ומ"י דחלד גזרה הוי עיי"ש וא"כ תימא
תכלך דהוי גזרה בשו"ת שאל להדליק כה"ס י"ל דהוי חלד גזרה חלל נר בשבת חובת דהוי נמי ר"ק